

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala

Silja Madison

**Mittetraditsioonilise spordiala tutvustamine koolidele kampaania "Kettagolf
koolidesse" näitel**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Marko Uibu, PhD

Tartu 2022

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	7
1.1. Traditsioonilised spordialad kui piirang riiklikus õppekavas	7
1.1.1. Õpetajate varakult kaasamise mõju	9
1.1.2. Tahte ja võimaluste kooskõla tagab koostöökultuur	10
1.1.3. Mittetraditsiooniliste spordialade roll liikumisõpetuses ja elustiilisport kui motiveeriv alternatiiv	12
1.2. Kommunikatsiooni ja kampaania olemus ning spordialaliitude kommunikatsioonipädevus	14
1.2.1. Kampaania ülesehitus	16
1.2.2. Kampaania liikumisõpetuse kontekstis	18
1.3. Probleemiseade ja uurimisküsimused	19
2. KASUTATUD METOODIKA JA VALIM	21
2.1. Uurimismetoodika: juhtumiuurimus	21
2.1.1. Juhtumi kirjeldus – kampaania “Ketagolf koolidesse”	21
2.2. Juhtumisanalüüsis kasutatavad meetodid ja valim	22
2.2.1. Poolstruktureeritud intervjuu õpetajatega	22
2.2.2. Poolstruktureeritud intervjuu Eesti Koolispordi Liidu esindajatega	24
2.2.3. Kvalitatiivne sisuanalüüs	24
3. TULEMUSED	26
3.1. Õpetajate hinnangul kampaania edukust mõjutavad tegurid	26
3.1.1. Kolm universaalset spordiala koolidele tutvustava kampaania elementi	31
3.1.2. Visuaalse atraktiivsuse komponent	32
3.2. Õppetunnid “Ketagolf koolidesse” kampaaniast	33
3.2.1. Kampaania ettevalmistusprotsess ja kulg	33
3.2.2. Õpetajatelt saadud tagasiside küsimustiku ja intervjuude põhjal	35
3.3. Eesti Koolispordi Liidu kommunikatiivne roll koolispordis ja ketagolfi kampaanias	37
4. JÄRELDUSED JA ARUTELU	40
4.1. Millised tegurid mõjutavad kehalise kasvatusõpetajate hinnangul mittetraditsioonilise spordiala kampaania edukust koolis?	40
4.2. Milline oli “Ketagolf koolidesse” kampaania ülesehitus ning kehalise kasvatusõpetajate tagasiside sellele?	41
4.3. Kuidas tajuvad seotud osapooled olemasolevate infokanalite tõhusust?	42
4.4. Soovitused	43
4.4.1. Soovitused Eesti Koolispordi Liidule	45

4.5. Arutelu	46
4.6. Uurimisviisi kriitika	47
KOKKUVÕTE	49
SUMMARY	51
ALLIKAD	53
LISA 1. Õpetajatega läbiviidud intervjuude kava ja koodipuu	57
Intervjuude kava	57
Koodipuu	57
LISA 2. Näiteid kampaaniast “Kettagolf koolidesse”	66

SISSEJUHATUS

Spordialasid koolidele tutvustava kampaania läbiviimist ning koolide eelistusi ja ootusi ajendas uurima isiklik kogemus või õigemini kogenematus. Eesti Discgolfi Liidu alles eriala õppiva kommunikatsioonijuhina sain ülesandeks viia läbi kampaania “Kettagolf koolidesse”, mille puhul tunnetasin nii edu kui vajakajäämisi.

Kampaaniat aitas vedada Eesti Koolispordi Liit, kelle abiga sain Eesti spordimaastiku teise, seni tundmata poole kohta teada palju uut kasulikku. Ühtlasi sain aru, et kommunikatsioon on selle pigem nõrk külge. Paljud väiksema harrastajate arvuga alaliidud toimetavad sellel suunal erialaste oskusteta ning see on koht, kus saaksin mina anda vastu oma panuse.

Lõputöö teemat otsides sain teadlikuks liikumisõpetuse olemasolust ja eesmärgist ning mõistsin, kui tugevalt see seondub minu armastatud spordialaga. Veel enam, kui oluline on tutvustada koolidele uusi alasid, vaadata väljapoole kehtivat õppekava ja traditsioonilist lähenemist. Seega sai lõputöö eesmärgiks pakkuda mittetraditsiooniliste spordialade katusorganisatsioonidele lähtematerjali kampaania loomiseks, millega tutvustada oma ala üldhariduskoolidele. Edukad kampaaniad võivad edendada liikumisõpetuse sisulist rakendumist ja olla ühtlasi toeks mittetraditsiooniliste spordialade harrastajate arvu kasvule, suurendades sellega organisatsioonide nähtavust.

Mittetraditsioonilised on kõik spordialad, mille harrastamine ei ole ette nähtud riiklikus õppekavas. Nende tutvustamine koolidele sai aktuaalseks Tartu Ülikooli liikumislabori loodud liikumisõpetuse ainekavaga, mille eesmärk on kujundada senine saavutustele orienteeritud kehalise kasvatusainekava ümber nii, et koolis õpetatav käiks ajaga kaasas ning seostuks liikumisviisidega, mis on noorte seas populaarsed vaba aja keskkonnas (Pihu, 2018). Olulised ei ole enam mõõdetavad tulemused, vaid et noor leiaks oma kehaliste eeldustega sobiva harrastustegevuse, mõistaks selle kasulikkust vaimsele ja füüsilisele heaolule ning innustuks liikuma kogu elu vältel. Suur rõhk on ainekavas ka liikumispädevusel, mille kujundamine on seotud iseseisvaks liikumisharrastuseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakutega (Liikumisõpetuse ainekava, 2018). Oluliste eluliste oskuste, näiteks ujumine, omandamine ning

liikumisharrastust soosivate tegevuste tutvustamine on üldhariduse valdkonna reformide tutvustuses märgitud kehtiva riikliku õppekava puuduseks (Üldhariduse valdkonna..., 2021).

Liikumisõpetuse ainekava riiklikusse õppekavasse kirjutamist ootama jäämata lõi liikumislabor paralleelselt haridusuuendusprogrammi Liikuma Kutsuv Kool. Selle raames on koolidele jagatud ideid ja juhendeid, kuidas põimida liikumist tervesse koolipäeva ning juba tutvustatud mõningaid mittetraditsioonilisi liikumisvõimalusi nagu näiteks *slackline* (Pihu, 2018). Asjaolu, et programmiga oli 2021/2022 õppeaastaks liitunud 148 kooli, kaasates 40% Eesti üldhariduskoolide õpilastest (Üldinfo, 2021), annab märku, et nii õpetajad kui õpilased on uuendusteks valmis.

Sarnase ülesande on Haridusministeeriumi tellimusel (Pettai, 2021) omale võtnud ka Eesti Koolispordi Liit (EKSL), kelle kodulehelt võib leida õpetusvideoid enamiku traditsiooniliste spordialade põhitõdedest. Esimeseks mittetraditsiooniliseks alaks selles rubriigis sai kettagolf koostöös Eesti Discgolfi Liiduga (EDGL).

Kettagolf on Eestis paremini levinud kõnekeelse ja algupäraselt ingliskeelse nimetuse järgi *disc golf*. See on viimastel aastatel hüppeliselt kasvanud harrastajate arvuga mittetraditsiooniline spordiala, mille populaarsuse saladus peitub tõenäoliselt tugevas elustiilispordile kalduvuses. Kettagolfi saab harrastada suhteliselt väheste ja lihtsasti kättesaadavate vahenditega tihtipeale olemasolevatesse terviseparkidesse ehitatud rajal tasuta ja pea igal ajal. See on ala, mis ei nõua olulist üldfüüsilist ettevalmistust, võistlemine käib peamiselt iseendaga ning tulemustest olulisem on kirk (Säfvenbom ja Stjernvang, 2020). Ka minu isiklik suhe spordiga on olnud leige eelkõige sobiva ala puudumise tõttu, ent täiskasvanueas avastatud kettagolf sisustab nüüd pea iga mu päeva ja soosib just parajas koguses liikumist. See viitab ala suurepärasele sobivusele liikumisõpetuse ja elukestva liikumisharjumuse kujunemisega.

Kampaania korraldamise pidepunktide loomiseks uurisin kommunikatsiooni ja turunduse teoreetilisi aluseid, asetades need kooli ja liikumisõpetuse konteksti. Teooriate kinnitamiseks või ümberlükkamiseks viisin läbi semistruktureeritud individuaalintervjuud kehalise kasvatuses õpetajatega, kelle kool on liitunud Liikuma Kutsuva Kooli programmiga ning kellest üle poolte osalesid ka kettagolfi kampaania tegevustes. Täiendavalt viisin läbi semistruktureeritud intervjuu Eesti Koolispordi Liidu esindajatega, et mõista paremini nende rolli ja hinnangut hetkeolukorrale

koolisporti puudutavas kommunikatsioonis. Koostatud materjalist, mis võtab kokku kampaania alused ja seob need koolide ja õpetajate ootustega, võiks abi olla mittetraditsiooniliste spordialade alaliitudel ja teistel organisatsioonidel, et paremini tagada pakutava ala harrastamise jätkusuutlikkus.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Selle peatüki esimeses osas selgitan sõna “traditsiooniline” tähendust käesoleva töö kontekstis ning seda, mis on liikumisõpetuse olemus ja eesmärgid. Avan, kuidas haakuvad liikumisõpetusega mittetraditsioonilised ja elustiili spordialad ning kuhu paigutuvad uuenduste keskel õpetajad. Teises osas annan ülevaate Eesti spordialaliitude üldisest kommunikatsioonivõimekusest ning kommunikatsiooni ja kampaania põhimõtetest.

1.1. Traditsioonilised spordialad kui piirang riiklikus õppekavas

Eesti Keele Instituudi definitsiooni järgi tähendab “traditsiooniline” midagi, mis on tavaks saanud, tavapärane (Eesti keele seletav..., 2009). Käesolevas töös nimetan traditsioonilisteks neid spordialasid, mille harrastamist näeb ette riiklik õppekava. Alates 2011. aastast kehtiva kava järgi harrastatakse samu spordialasid kõigis põhi- ja gümnaasiumiharidust pakkuvates koolides (Põhikooli riiklik..., 2011; Gümnaasiumi riiklik..., 2011), mis teeb neist tava ja õigustab traditsiooniliseks nimetamist.

Riikliku õppekava lisades on esitatud ainevaldkondade kavad, teiste seas kehalise kasvatuses oma, mille kohaselt peab erinevas variatsioonis käsitlema jalgpalli, korvpalli, võrkpalli, suusaspordi, võimlemist, ujumist, kergejõustikku ja tantsusporti (Põhikooli... Lisa 8, 2011; Gümnaasiumi... Lisa 7, 2011). Erinevad variatsioonid tähendavad seda, et näiteks põhikooli esimeses astmes (1.–3. klass) lähenetakse kergejõustikule lihtsustatud versioonis, keskendudes jooksu, hüpete ja visketehnikate algtõdedele (Põhikooli... Lisa 8, 2011). Põhikooli teises (4.–6. klass) ja kolmandas (7.–9. klass) astmes ning gümnaasiumis on näiteks kohustuslik käsitleda etteantud valikust kahte sportmängu kooli enda valikul (Põhikooli... Lisa 8, 2011; Gümnaasiumi... Lisa 7, 2011).

Sellist korraldust peetakse liiga spordialade ja saavutuste keskseks, mistõttu jäävad tahaplaanile liikumisharrastuse kujundamine ja oluliste oskuste nagu näiteks ujumine omandamine

(Üldhariduse valdkonna..., 2021). Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Tartu Ülikooli liikumislabori koostööl kujundati senine kehalise kasvatuse ainekava ümber nüüdisaegseks liikumisõpetuseks.

Liikumisõpetus on uuenduslik kontseptsioon kehalisest kasvatusest, mida Tartu Ülikooli liikumislabor tutvustas esmakordselt 2015. aastal. Ainekava põhineb tulemustest enam oskuste arendamisele, mida rakendada erinevates olukordades, jagunedes viide valdkonda: liikumisoskused; tervis ja kehalised võimed; kehaline aktiivsus; liikumine ja kultuur; vaimne ja kehaline tasakaal (Liikumisõpetuse ainekava, 2021). Liikumislabori hinnangul on kõige olulisem tekitada noortes elukestva liikumise harjumus vastandiks kehtivale õppekavale, mis on liialt spordi- ja tulemuskeskne ning kus lapsi hinnatakse kui häid ja halbu (Mooses jt, 2021).

Spordi kui mõõdupuu tajumine võib langetada motivatsiooni osaleda kehaliselt aktiivsetes tegevustes ja süvendada niigi istuvat eluviisi. Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) (2010) andmetel on kehalisest passiivsusest saanud neljandal kohal olev suremuse riskitegur maailmas. Sellele juhivad enam tähelepanu ainevaldkonnad “tervis ja kehalised võimed” ja “kehaline aktiivsus”, mille eesmärk on kujundada õpilastes nii teadmisi oma kehalistest võimetest ja vormisolekust kui oskusi neid säilitada ja parandada (Liikumisõpetuse ainekava, 2021). WHO soovitude kohaselt peaksid 5–17-aastased lapsed tervise edendamise eesmärgil tegelema päevas vähemalt 60 minutit mõõduka või intensiivse liikumisega (World Health Organization, 2010). Eestis jõuab 7–13-aastastest koolilastest koolipäevadel soovitusliku tasemeni vähem kui 24% õpilastest (Mooses, 2017). Seega on oluline avardata noorte arusaama liikumisest, eristades seejuures sportimist sportlikust tegevusest.

Schwartz ja Hunter (2008) kohaselt viitab sportlik tegevus üldisele liikumisele – tegevustele, kogemustele ja võimalustele, mille keskmes on tervis, heaolu ja vaba aja veetmine – ning sportimine sportlikule tegevusele kindlate reeglite, vahendite ja kohaga ning võistlusliku elemendiga. Seda erinevust oleks vaja teadvustada ka noortes, tutvustades neile liikumisviise, mille peamine eesmärk ei ole paremusjärjestuse moodustamine, vaid individuaalsete eeldustega sobiv liikumine ning sellest saadav füüsiline, vaimne ja emotsionaalne heaolu.

Muu hulgas keskendub liikumisõpetuse ainekava lisaks liikumisoskuste ning vaimse ja kehalise tasakaalu kujundamisele liikumise ja kultuuri sidumisele, mis lisab võimalusi kaasata noori

väljaspool kooli toimuvatele spordi- ja liikumisüritustele osalejana või vabatahtlikuna, õppides nii tundma enda võimalusi olla kultuurikandja või -mõjutaja (Liikumisõpetuse ainekava, 2021).

1.1.1. Õpetajate varakult kaasamise positiivne mõju

Liikumisõpetuse ainekava loomisel mängis suurt rolli 2016. aastal peetud Liikumisfoorum, mille eesmärk oli informeerida osalejaid, teiste seas kehalise kasvatuse õpetajaid, ainekava muudatuse suundadest, anda infot sarnastest uuendustest välisriikides, tuua toimivaid näiteid liikumisharjumusi edendavatest tundidest ja aktiivsetest vahetundidest ning kaasata osalejaid teema üle arutlema ja ettepanekuid tegema (Täht, 2017).

Kaasamisel on ulatuslik mõju. Erss, Kalmus ja Autio uurisid Eesti, Soome ja Saksamaa õpetajate autonoomiat ja tegutsemisvabadust ning ka seda, kuivõrd mõjutab nende tööd õppekava loomises osalemine. Autorite järgi sõltub õpetajate motivatsioon ettekirjutatud õppekavast lähtuda või seda ignoreerida erinevas ulatuses sõltuvalt sellest, kui palju see neid kõnetab (Erss jt, 2016). Kehalise kasvatuse õpetajate kui oma ala ekspertide kaasamine liikumisõpetuse väljatöötamisse loob eelduse kõrgendatud motivatsioonile. Puuduv võimalus kujundada oma tööd ja selle tingimusi võib esile kutsuda deprofessionaliseerumise (Erss, 2018) ja mõjutada negatiivselt õppekava efektiivset rakendamist. Seda on toetanud senine praktika kaasata õpetajaid õppekavade loomisse vaid formaalselt (Erss jt, 2016).

Frostenson (2015) järgi käsitletakse professiooni ehk elukutset kui erialast töökategooriat, mida iseloomustab otsustav mõju ja autonoomia töö sisu, kvaliteedi ning kontrollmehhanismide, hariduse, atesteerimise ja tööetika määratlemisel, kuid tihtipeale jäävad õpetajad juhtimisideoloogiate, poliitiliste reformide, pedagoogiliste eksperimentide, munitsipaal- ja erahariduse korraldajate ebakompetentsuse jms keerisesse lõksu. Professionaalsus käesoleva töö kontekstis tähendab püüdlust parandada n-ö teenuse kvaliteeti ja oma pakutava teenuse taseme hoidmine on Eesti õpetajatele tähtis (Erss, 2018). Võrreldes Erss jt (2016) artiklis intervjuueeritud Saksamaa ja Soome õpetajatega, tunnevad Eesti õpetajad end kapitalismi turul teenusepakkujana, kus kliendil ehk õpilasel on õigus saada parimat teenust ja õpilaste hinded peegeldavad teenuse pakkuja kvaliteeti. Deprofessionaliseerumine tähendab seega kaugenemist

eriala põhituumast ja võimest luua selle eesmärkide saavutamiseks vajalikud eeldused. Liikumisfoorumi raames viidi õpetajatega läbi fookusgrupi- ja individuaalintervjuud (Täht, 2017), mis pakkusid õpetajatele võimaluse anda erialast sisendit ja aidata kaasa ainekava jätkusuutlikkusele.

Liikumisõpetuse ainekava tööversioon valmis 2018. aastal (Koppel, 2020), kuid 2021. aastal ei olnud Haridus- ja Teadusministeerium veel kinnitanud liikumisõpetust sisaldavat õppekava. Senikaua aitas koolipäeva liikuvamaks muuta samuti liikumislabori poolt ellukutsutud Liikuma Kutsuva Kooli programm.

Liikuma Kutsuv Kool on terviklik ja paindlik alg- ja põhikooli õpilastele ning koolipersonalile suunatud kehalise aktiivsuse programm, mis aitab süstemaatilise lähenemise kaudu selles osalevatel koolidel kujundada tavad, viisid ja tingimused ümber liikumisharrastust toetavaks (Mooses jt, 2021). Süstemaatiline lähenemine toetub praktika elementide kolmele rühmale – oskused/kompetentsid, tähendused ja esemed (Korp, 2017). Programm alustas 2016. aastal kümne kooliga (Mooses jt, 2021) ning 2021/2022 õppeaastaks oli programmi kaasatud 40% Eesti üldhariduskoolide õpilastest (Üldinfo, 2021).

Käesoleva aasta veebruari alguses avaldati uudis, et uuest õppeaastast hakkab kehtima juba liikumisõpetust sisaldav õppekava, mis tähendab, et liikumise laiem õpetamine muutub koordineeritumaks ja ühtsemaks ning spordialade koolidele tutvustamine veelgi olulisemaks. Liikumislabori kõrval on nii spordialaliitudel kui ka muudel organisatsioonidel oluline roll, aga ka võimalus panustada tegevuste läbiviimiseks vahendite, juhendite ja ruumikasutuse ideedega, sest varasemate uuringute järgi on üsna tavaline, et õppekavas nõutu ning koolide reaalsed võimalused ja tingimused ei ole omavahel kooskõlas (Erss jt, 2016).

1.1.2. Tahte ja võimaluste kooskõla tagab koostöökultuur

Liikumisõpetus on välja töötatud koostöös kehalise kasvatuse õpetajatega ja kõnetab tõenäoliselt üsna hästi ka neid, kes otseselt selle loomisprotsessis kaasa ei löönud. Sama ei pruugi kehtida kooli juhtkonna kohta. Mis tahes eesmärgi saavutamine nõuab sobivaid eeldusi ehk soosivaid struktuure. Struktuurid on abstraktsed mallid, mis juhivad inimeste käitumist sotsiaalsetes oludes

(Busco, 2009), tähendades käesoleva töö kontekstis sõltumist ametialasest hierarhiast ja füüsilistest teguritest. Giddensi strukturatsiooniteooria järgi on see reeglite ja ressursside duaalsus, mis võib ühtaegu olla nii võimendava kui pärssiva mõjuga – tahte ja struktuuride ebakõla ilmnedes võivad õpetaja autonoomia ja tegutsemisvabadus muutuda pelgalt teoreetiliseks või vastupidi soodustada loovat lähenemist (Erss jt, 2016).

Liikuma Kutsuva Kooli programmi tegevusi koolis ei peaks domineerivalt juhtima kehalise kasvatusõpetajad, et vältida liialt spordikeskseks muutumist ja lisaks aitab interdistsiplinaarne meeskond välistada valearusaamasid või eeldusi teiste pädevuste osas (Mooses jt, 2021). Seega on edu võtmeks koostöö, mis muu hulgas aitab suurendada kooli juhtkonna arusaama uuenduse vajadusest, ilma milleta võib kehalise kasvatusõpetaja autonoomia ja tegutsemisvabadus olla piiratud (Erss jt, 2016).

Erss jt (2016) järgi on Eesti koolides direktor üldiselt autoriteet ja otsustaja, kes enamikul juhtudel on juba aastaid õpetamisest eemal olnud ega ole päriselt kursis tundides toimuvaga. See tähendab, et vastav erialane pädevus või pigem selle puudumine mõjutab õpetaja autonoomiat ja tegutsemisvabadust. Mõlema ulatuse võib määrata see, kuivõrd oskab kooli juhtkond nõustuda õpetaja kui oma eriala eksperdiga (Erss jt, 2016).

Tunnetuslik koostöökultuur koolis suurendab õpetaja tunnetuslikku autonoomiat (Nguyen, 2021). Autonoomia tähendab vabadust teha valikuid võimaluste loomiseks ehk sõltumatust struktuuridest ning sõltumine struktuuridest mõjutab tegutsemisvabadust ehk professionaalse tegutsemise ulatust enda äranägemise järgi (Erss, 2018). Biesta ja Tedder (2007) kirjeldavad viimast kui ainulaadset kooslust individuaalsest panusest, kättesaadavatest ressurssidest ja struktuurilistest faktoritest. Uuringute järgi on tegutsemisvabaduse puudumine üks põhilisi motivatsiooni ja tööga rahulolu mõjutavaid tegureid (Erss, 2018), ent sellest veel olulisem on meeles pidada, et lõpptulemus ei piirdu õpetajate motivatsiooni, vaid õpilaste teadmiste ja oskuste puudulikkusega.

Koostööl põhinev koolikultuur toetab lisaks uuenduste elluviimist. Uuringute järgi on kooli kui terviku töökohapõhisesse erialaõppesse kaasamine positiivses seoses kollektiivse uuendusmeelsusega (Nguyen, 2021), mis on liikumisõpetuse üks põhilisi märksõnu. Liikuma

Kutsuva Kooli programm ei ole suunatud ainult kehalise kasvatuse, vaid kõikidele koolitundidele.

1.1.3. Mittetraditsiooniliste spordialade roll liikumisõpetuses ja elustiilisport kui motiveeriv alternatiiv

Mittetraditsioonilisena käsitlen selles töös spordialasid või liikumisviise, mis jäävad väljapoole riiklikku õppekava ning mis, lähtudes liikumisõpetuse eesmärgist, soodustavad iseseisva liikumisharjumuse kujunemist. Eraldi tõstan esile elustiilisporti oma eelistega traditsiooniliste alade ees.

Eestis on üldhariduse omandamine tasuta (HaS § 4) ja enamasti on ka kehalise kasvatuse tunnis vajalikud spordivahendid olemas, kuid vabal ajal tuleb kulud ise katta. Nii traditsiooniliste kui mittetraditsiooniliste spordialadega tegelemiseks väljaspool kooli tuleb mängu sotsiaalmajanduslik faktor. Ei ole mõeldav rääkida laialdasest laste harrastusspordist alade puhul, mis nõuavad suuri rahalisi väljaminekuid nagu näiteks golf, tennis, motosport või ratsasport. Kuid isegi traditsiooniline jalgpall ei pruugi olla täiendava trenni näol kättesaadav, kui pere materiaalne võimekus seda ei toeta. Sellest lähtuvalt tõstan mittetraditsiooniliste spordialade hulgast enamgi esile elustiilisporti. Selle eelised katavad nii mõnegi liikumisõpetust toetava tühimiku praeguses õppekavas. Lisaks puudutab töös analüüsitud kampaania kettagolfi, mis on puhtakujuline elustiilisport.

Elustiilisporti on nimetatud *action*-spordiks, seiklusspordiks ja alternatiivspordiks ning algusaegadel peeti seda struktuuri ja organiseerituse puudumise tõttu riskantseks (Säfvenbom jt, 2018). Teisalt toob Wheaton (2010) välja, et riskielement sunnib ala harrastajaid tugevamalt aduma, et selle ennetamine ja vältimine on enda teha ning isiklik vastutustunne on sellevõrra tuntavam. Enamikku selliseid “organiseerimata” spordialasid harrastatakse siiski turvalises keskkonnas ja need ei ole ekstreemsed (Säfvenbom jt, 2018). Seega on “elustiilisport” sobivaim katustermin olemuslikult erinevatele aladele, millel on siiski üks tugev ühenduspunkt – ideoloogia (Wheaton, 2010).

Nende enamasti mittekontaktsete ja individuaalsete alade peamine boonus on enese loovuse ja potentsiaali avastamine (Wheaton, 2010). Säfvenbom jt (2018) märkasid elustiilisportiga tegelejates tugevamat tahet ja sisemist põlemist iseenda seatud eesmärkide saavutamiseks, mida ei pea mõõtma ega võrdlema teiste tulemustega. Lisaks võrdleb Wheaton (2010) elustiilisporti muusika ja kunstiga, mis ei tunne riigipiire. See on universaalselt mõistetav väärtus ja aitab luua sotsiaalseid sidemeid. Harrastamine ja treenimine käib tihtipeale ilma treeneri ja kindla struktuurita kogukondlikul viisil üksteist toetades, õpetades, arendades ja tunnustades (Säfvenbom jt, 2018). See aga ei tähenda, et tegevused ei ole mõtestatud. Teadmiste loomine toimub põhjatus globaalses treeningruumis, internetis, mida ei piira kultuursed normid ja tegurid (Säfvenbom ja Stjernvang, 2020).

Elustiili spordialade harrastamiseks on enamasti kohandatud linnakeskkonda või muid olemasolevaid spordirajatisi (Wheaton, 2010). See tähendab, et harrastamise võimalused on küllaltki lihtsasti kättesaadavad ja leevendavad sotsiaalmajanduslikke piiranguid.

Lisaks mängivad rolli individuaalsed isikuomadused. On neid, kes ei soovi mõõta tulemusi ja saavutada mingit kohta paremusjärjestuses. Säfvenbom jt (2018) viisid läbi uuringu elustiilisportlaste seas, kellest kõik pidasid tulemustest olulisemaks iseenese kehaliste võimete avastamist ja arendamist ning oli ka neid, kes ei tahtnud olla raamidest kammitsetud. Näiteks puutusid uurijad kokku noorega, kes oli näidanud jalgpallis häid tulemusi, kuid leidmata sellest emotsionaalset rahuldust, asunud harrastama *kung fu*'d ja sellestki loobunud niipea, kui tuli hakata võistlema; oma lõpliku kire leidis ta langevarjuhüpetes, mida sai teha vaid enda jaoks ja mitte tulemuste saavutamiseks (Säfvenbom jt, 2018). Veel lisasid kõik uuringu raames küsitletud, et ala, millega nad tegelevad, on iseseisev ning harrastajate endi suunatud ja juhitud (Säfvenbom jt, 2018). Säfvenbom ja Stjernvang (2020) ütlevad, et elustiilisportis on väärtustatud koostöö, mitte kellegi poolt paika pandud töökorraldus. Seega võib organiseerimata või ka semiorganiseeritud elustiilisportiga tegelemine olla teatud mõttes vabaduse küsimus.

Selline kontekst näib kõnetavat noort generatsiooni, kes tunnevad rahulolematust ja võõrandumist nn peavoolu spordikultuurist (Gilchrist ja Wheaton, 2011) või kes lähtuvalt kapitalistliku ühiskonna individualistlikust mentaliteedist ning soovivad olla teistmoodi (Wheaton, 2010). Väga paljude elustiili spordialade juured ulatuvad 1960-ndate lõpu

Põhja-Ameerikasse, kus aktiveerus vastuliikumine peavoolule, muu hulgas spordi klassikaliselt maskuliinsele ja saavutuste põhisele käsitlemisele (Wheaton, 2010). Seetõttu on ka ekstreemseid alasid, mis on päriselt riskantsed, et protestida ja väljuda “mullikillesse pakitud” maailmast (Wheaton, 2010).

Tuues elustiilispordi liikumisõpetuse konteksti, mille eesmärk on tekitada elukestva liikumise harjumus, siis näib see olevat igati toetav. Janeckova jt (2021) leidsid oma uuringus, et koolilapsed, kes tegelesid iganädalaselt kahe või enama elustiilispordialaga, veetsid ka muud vaba aega oluliselt vähem istudes. Kusjuures on selles uurimuses arvestatud juba soo, klassi, traditsioonilises spordis osalemise seose ja sotsiaalmajandusliku staatusega. Peatudes veel seosel traditsioonilise spordiga, siis on selle ja elustiilispordiga tegelemise vahel küll seos, kuid üsna nõrk (Janeckova jt, 2021). See näitab, et liikumisharjumuse kujundamise puhul ei saa eeldada eelnevast sportlikust käitumisest, kas harjumus tekib või ei teki ja alternatiivide tutvustamine aitab igal juhul kaasa.

Liikumisfoorumi tulemustest selgus, et ehkki võistlemisel võiks olla vähem rõhku, peavad õpetajad võistlemas käimist siiski oluliseks sotsialiseerumise eesmärgil (Täht, 2017). Ka elustiilispordi puhul on sotsialiseerumine väärtustatud, võistlemine mitte nii väga. Säfvenbom ja Stjernvang (2020) leidsid, et elustiilispordi harrastajad tunnetavad oma kogukonda kui kaasavat ja tolerantset keskkonda. Seetõttu on elustiilispordil jällegi tugev panus liikumisharjumuse kujunemisse.

Elustiilisport on minu hinnangul üks parimaid võimalusi liikumisõpetusele kaasa aidata. See kaotab ära spordi kui mõõdupuu tajumise ning edendab füüsilist ja vaimset heaolu. Tervislik eluviis tõstab enesehinnangut ja enesekindlust läbi ihaldatud kehalise välimuse tajumise, suurendab motivatsiooni ja kindlameelsust (Myburgh jt, 2019). Mitmest allikast võib leida elustiilisportlaste kirjeldusi oma tegevusest saadavast tundest, vaimsest rahuolust, millest William ‘Roth’ Smith (2020) on esile tõstnud ülendava surina tunde, intensiivse tunnetuse hetkes viibimisest ning rahulduse, rõõmu ja uhkuse.

1.2. Kommunikatsiooni ja kampaania olemus ning spordialaliitude kommunikatsioonipädevus

Kuna käesoleva töö eesmärk on koostada lähtematerjal kampaania loomiseks kommunikatsiooni eriala võõrale inimesele, siis tuleks alustada sellest, mis on kommunikatsioon ja kampaania, pidades silmas käesoleva töö eesmärki.

Kommunikatsioon on oma tähenduses ühenduses olemine ning sõnades suhtlemine nii kõnes, kirjas kui läbi meedia, see ulatub inimtegevuse kõigile aladele ning selles on alati sõnumi saatja, sõnum ja vastuvõtja (Palmaru, 2004). Ühe esimestest kommunikatsiooni mudelitest lõi 1948. aastal poliitikakujundaja ja kommunikatsiooniteoreetik Harold Lasswell, mille kohaselt peaks suhtlus vastama viiele küsimusele (Wenxiu, 2015):

1. Kes (sõnumi saatja)
2. ütleb mida (informatsioon),
3. mis kanali kaudu (meedium),
4. kellele (sõnumi vastuvõtja)
5. ja mis tulemusega (efekt).

Ennekõike võib endalt küsida küsimuse, mis pealkirjastab tabavalt esimest eestikeelset kommunikatsioonialast õpikut – “Kas sinust saadakse aru?”. Sõnum kannab endas saatja antud tähendust, mida koostades tuleb silmas pidada informatsiooni tähendust vastuvõtjale (Palmaru, 2004). Sõnumi saaja võib olla nii pealiskaudselt kui süvenenult vastuvõtja, mistõttu peab keelekasutus olema vastav (Vaarik, 2014). Enesemääratluse teooria kohaselt ei ole tegevused alati motiveeritud seesiselt, vaid ka väliskeskkonna mõjutusel, kui isik võtab need välised soovitusel ja ettekirjutused omaks (Erss jt, 2016). Seega peab sõnum või sõnumite kogum olema mõistetav. Üheks väljundiks võib olla kampaania, mille eesmärk on kommunikatsiooniteooriate ja -strateegiate kaudu mõjutada suurt auditooriumi mingil mõõdetaval viisil, mõjutades suhtumist, edendades teadlikkust ja muutes käitumist (Littlejohn ja Foss, 2009). Sõnum koosneb märkidest, mis kannavad tähendust ja sealjuures tähendab tähenduse andmine valiku tegemist märkide seast (Palmaru, 2004). Sõnum ei pruugi alati olla soovitatavale muutusele suunav, vaid võib olla ka soovimatust käitumisest või tulemusest eemale juhtiv (Littlejohn ja Foss, 2009).

Oluline on arvestada, et lõplik otsus on eneseveenmise tulemus, midlle tulemus sõltub sellest, kas sihtgrupp leiab pakkumisest kinnihaaramiseks enam poolt- või vastuargumente (Aava, 2003). Meeles tuleb pidada, et “edastatav sõnum peab saavutama tähelepanu, panema sihtgrupi seda aktsepteerima, sellega nõustuma ja selle põhjal oodatult käituma” (Past, 2008).

Põhimõtteliselt võib kampaaniat käsitleda ka kui turundust või reklaami. Turunduse eesmärk on viia ettevõtte tegevus vastavusse turu vajadustega (Palmaru, 2004) ja antud juhul püüamegi kaardistada, mis on parim viis, kuidas koolidele ehk väga konkreetsele turuosale läheneda. Reklaamipsühholoogia vaatepunktist vaadatuna on reklaami eesmärk apelleerida inimeste erinevatele vajadustele (Aava, 2003).

Vaadates Eesti spordialaliitude võimekust, ei pruugi kampaania läbiviimiseks olla vajalikke ressursse. Magistritöö raames alaliitude tulemuslikkust uurinud Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži tudeng Margit Kärp (2018) leidis, et üldjuhul on alaliitudes palgalisel tööl vähe inimesi ning levinuimaks murekohaks on aja- ja inimressurss. Spordialaliidud on üldiselt mittetulundusühingud, sõltudes suures osas riiklikest, aga ka erasektori toetusest, mis omakorda sõltuvad saavutustest, harrastajate arvust, populaarsusest jmt. Kui eelnimetatud tingimused ei ole silmapaistvad, võib juhtuda, et vähese rahastuse tõttu veab alaliitu piiratud arv inimesi, kes kasutavad teatud suundadel tegutsemiseks enam entusiasmi kui erialaseid teadmisi. Ent selge arusaam sellest, kuidas teooria toetab kampaaniaprotsessi, suurendab kampaania edukuse tõenäosust (Littlejohn ja Foss, 2009).

1.2.1. Kampaania ülesehitus

Kampaania koosneb kolmest peamisest komponendist – planeerimine, rakendamine ja tulemuste mõõtmine (Littlejohn ja Foss, 2009).

Planeerimise faas jaguneb ettevalmistuse ja valmistuse etappideks. Ettevalmistuse etapis uuritakse sihtgruppi, et mõista nende olemasolevaid teadmisi, uskumusi, väärtusi, suhtumist ja arusaamasid, mis on vajalik sihtgrupi segmenteerimiseks (Littlejohn ja Foss, 2009). Suure osa sellest infost leiab Liikumisfoorumi tulemustest, kuid nüüd, mil on mitu aastat olnud võimalus olla osa Liikuma Kutsuva Kooli programmist, on mõistlik sihtgruppi uuesti segmenteerida.

Vahepealsed kogemused ja suhtumine erinevat laadi liikumisse võivad erineda 2016. aastal kogutust. Sama oluline, kui on õpetajate sisend, on tarvilik kaardistada ka kooli juhtkonna suhtumine ja muutusteks valmisolek, et kehalise kasvatuses õpetaja ei peaks oma eriala pakkumistest loobuma pelgalt sellepärast, et tema valikuid kontrollib isik, kes ei pruugi vajadusi tunnetada adekvaatselt.

Valmistamise etapis luuakse ettevalmistuses saadud tulemuste põhjal sõnumid, mida katsetatakse sihtgrupi esindajate peal, saamaks teada, kas ja kuidas peaks neid kampaania jaoks täiendada või muutama (Littlejohn ja Foss, 2009). Seda teadmist kasutas ära ka Liikumisfoorumi korraldusmeeskond, andes esialgsele õppekava versioonile võimaluse saada tagasisidet sihtgrupilt ning tegi seejärel vastavad sobivad muudatused. Käesoleva töö eesmärk on sarnane – esimese laialdasema kampaaniana korraldatud “Kettagolf koolidesse” analüüs ja soovitude kirjapanemine selles osalenute tagasiside põhjal.

Lisaks tuleb planeerimise faasis paika panna kampaania eesmärgid ning seejuures tasub neid võrrelda organisatsiooni eesmärkidega (Past, 2008). Planeerimine peab peegeldama organisatsiooni üldiseid plaane (Kask, 2016). Spordialaliitude ja -klubide eesmärgid varieeruvad ja mitte kõik ei haaku liikumisõpetuse põhimõtetega. Sellest kirjutan pikemalt hiljem.

Segmenteerimine tähendab kaardistamist, kuhu kuulub potentsiaalne tarbija pakutava toote või teenuse suhtes. Littlejohn ja Foss (2009) on välja toonud viis staadiumi – kaalumiseelne, kaalumise, otsuse, muutuse ja alalhoidmise etapp (vt Tabel 1).

Tabel 1. Sihtgrupi segmenteerimine muutusteks valmisoleku põhjal

Staadium	Siia kuuluvad inimesed, kes:
Kaalumiseelne	ei tunneta, et nende käitumine või olukord nõuaks muutust
Kaalumise	tajuvad muutuse vajalikkust, kuid pole selle jaoks midagi ette võtnud
Otsuse	on otsustanud muutuse kasuks ja võivad olla selleks vajaliku info otsingul
Muutuse	on alustanud enda käitumise muutmisega soovitud kohaselt
Alalhoidmise	muutuse jätkuv rakendamine, muutuse hoidmine

(Allikas: Littlejohn ja Foss, 2009).

Teades, kui kaugel asub sihtgrupp pakutava tarbimisest – kas sihtgrupp vajab näiteks mõjutamist kaalumise protsessis või pisukest tõuget muutuse elluviimiseks –, saab koostada strateegia sõnumite moodustamiseks ja valida väljundid, rakendada planeeritud.

Kampaania lõppedes tuleb mõõta tulemusi, mis tähendab hindamist, kas ja millises ulatuses said täidetud planeerimise faasis seatud eesmärgid (Littlejohn ja Foss, 2009).

1.2.2. Kampaania liikumisõpetuse kontekstis

Kampaania puhul liikumisõpetuse kontekstis on tegemist sotsiaalse turundusega, mille eesmärk Toome (2007) järgi on ühiskonna heaolu saavutamine läbi sihtgrupi käitumisviisi muutmise. Tagajärge ehk muutusi suhtumises või käitumises mõjutavad kõige paremini kampaaniad kogukonna ja kooli tasandil (Littlejohn ja Foss, 2009).

Sotsiaalsete muutuste programmis on oluline tagada jätkusuutlikkus ehk võime muuta praktika iseseisvalt toimivaks, mille saavutamist toetab kolmetahulise praktika elementide – oskused, tähendused, esemed – süsteemi rakendamine (Korp, 2017). Oskuste ja kompetentside arendamisel on Moosese jt (2021) uuringu tulemuste kohaselt esmavajalikud seminarid ja töötoad. Uuringu järgi pidasid õpetajad Liikuma Kutsuva Kooli raames toimunud treeninguid ja seminare väärtuslikeks ning 97% osalenutest märkisid tagasisides, et tunnevad end teadmiste edasiandmises oluliselt enesekindlamana (Mooses jt, 2021). Koolitused ja seminarid võib laiemalt paigutada ürituste katuse alla. Samas on üritust midagi, mida luuakse ja tarbitakse samaaegselt, mis tähendab, et müümiseks ei ole võimalik ette näidata konkreetset eset, vaid pelgalt tajutavat hüve; müüa tuleb eeldatavat tulemust toetudes segmenteerimisele (Schwartz ja Hunter, 2008). Teisalt soovivad Mooses jt (2021) jaotada koolitused kahte osasse, kus esimeses õpitakse ja teises kinnistatakse uusi teadmisi, mis tähendab, et kui esimene üritus on edukas, on järgmist tõenäoliselt vähem tarvis “müüa”.

Tähendused on Korbi (2017) kirjelduse järgi üldised arusaamad, sotsiaalsed normid, ideoloogiad ja inimeste tõlgendused praktikast. Spordiala tutvustava kampaania kontekstis aitab Littlejohni ja Fossi (2009) järgi kaasa lähtumine sotsiaalsest õppimisest, mis tähendab ümbritseva jälgimist ja jäljendamist, teiste inimeste käitumise ja tagajärgede vahel seoste loomist ning demonstreerimist,

kuidas pakutavat kasutada või selleni jõuda. Noori kõnetavas kontekstis võiks seda võrrelda suunamudija ja jälgijaga, kuid seejuures tuleb mängu usutavus. Õpetajate koolitamise asemel on mõistlik pakkuda näidistundi, kaasates sinna pädeva sportlase, sest asjatundlikkus on kui mõõdupuu n-ö esineja hindamisel ja suurendab oluliselt käitumise muutust (Belanche jt, 2020). Vaarik (2015) täiendab, et veenvuse seisukohast on suuremate ja tihti peale pealiskaudsemate auditooriumide puhul oluline muu hulgas ka esineja väljanägemine ja varasem tuntus.

Kolmas oluline jätkusuutlikkuse komponent, esemed, tähendab materiaalsel keskkonda, infrastruktuure ja vahendeid ilma milleta praktikat teostada ei saa (Korp, 2017). Organisatsioonide jaoks on oluline sotsiaalne vastutus, millele aitavad kaasa sotsiaalne turundus ja vastutustundlik käitumine koos sponsorluse ja heategevusega (Past, 2008). Neil on võimalus kohandada enda pakutava ala harrastamiseks kooli ümbruskonda või jagada spordivahendeid näiteks müügi või veel parem, annetamise teel koostöös partneritega. Toodete ja teenuste abil loob organisatsioon suhteid tarbijatega (Kask, 2016), seega mõjub spordivahendite pakkumine määrava lisaväärtusena. Koolidele suunatud teadlikkust tõstev ja võimalusi pakkuv kampaania on hea moodus luua või säilitada oma organisatsiooni head mainet. Selline kooslus moodustab kolmnurga, kus kõikide osapoolte edu on nende enda esialgse panuse tulemus. Spordiorganisatsioon kaasab vahendite pakkuja, tutvustab neid koolidele ja tekitab huvi, huvi soodustab spordiala harrastamist ja harrastamine selleks vajalike vahendite ostmist. Korp (2017) kirjeldab seda kui üksteist taasloovat suhet.

1.3. Probleemiseade ja uurimisküsimused

Eestis saavutab 7–13-aastastest koolilastest Maailma Terviseorganisatsiooni soovitusliku füüsilise aktiivsuse taseme tavalisel koolipäeval ligi 24% (Mooses, 2017). Koolipäev on iseenesest istuva iseloomuga ning kehalise kasvatus tund nii mõnegi lapse jaoks negatiivset meelestatust põhjustav, kuna keskendub liialt sportimisele ja tulemustele. Nii keskkond kui negatiivne emotsioon aitavad kaasa hoidmaks kehalist passiivsust terviseriskidest neljandal kohal maailmas (World Health Organization, 2010). Koolikeskkonna ja -kultuuri muutmiseks töötas liikumislabor välja liikumisõpetuse kontseptsiooni, mida siduda tulevikus riikliku õppekavaga ning lõi Liikuma Kutsuva Kooli programmi, millega liitunud koolid saavad juba

praegu juhiseid koolipäeva liikuvamaks muutmiseks. Senisest olulisemas rollis on nüüd erinevad spordialaliidud ja spordiklubid, kelle abiga võiks oluliselt avardada noorte võimalusi elukestva liikumisharjumuse kujundamiseks, kuid kelle kommunikatsioonialane pädevus võib olla puudulik. Selle kompenseerimiseks võib abi olla vastavast juhendmaterjalist, mille koostamiseks sead uurimisküsimused:

1. Millised tegurid mõjutavad kehalise kasvatuses õpetajate hinnangul mittetraditsioonilise spordiala kampaania edukust koolis?
2. Milline oli “Ketagolf koolidesse” kampaania ülesehitus ning kehalise kasvatuses õpetajate tagasiside sellele?
3. Kuidas tajuvad seotud osapooled olemasolevate infokanalite tõhusust?

2. KASUTATUD METOODIKA JA VALIM

2.1. Uurimismetoodika: juhtumiuurimus

Juhtum ja käesolev töö on “kui poleks üht, poleks teist” seoses. Juhtumiga tööalaselt toimetamine andis idee lõputöö teemaks ning vastupidi saab selle töö raames uurida juhtumit kui esimest omalaadset.

Juhtumiuurimus võib olla ühe konkreetse projekti mitmekülgne süvaanalüüs lähtuvalt selle kontekstist ning seejuures on oluline eristada seda selgelt teistest juhtumitest (Strömpl, 2014). Koolidesse on jõudnud teisigi mittetraditsioonilisi spordialasid, kuid väljaspool Liikuma Kutsuva Kooli programmi on kampaania “Ketagolf koolidesse” esimene mittetraditsioonilise spordiala kampaania, mis on koolidele suunatud läbi Eesti Koolispordi Liidu (EKSL) õppeprogrammi.

Eesti Koolispordi Liit on ligi kümme aastat vahendanud oma kodulehe ja kampaaniate kaudu traditsiooniliste spordialade õppematerjale. Ketagolf oli esimene, mille puhul ei saanud eeldada, et koolil on olemas vajalikud vahendid või infrastruktuur. See eristab kampaaniat teistest sarnastest ning selles osalenud õpetajate tagasiside ja hinnang annab olulisi suuniseid järgnevate samalaadsete alade tutvustamiseks koolidele.

2.1.1. Juhtumi kirjeldus – kampaania “Ketagolf koolidesse”

Eesti Koolispordi Liit tegi 2021. aasta kevadel Eesti Discgolfi Liidule (EDGL) ettepaneku tutvustada läbi nende kanalite ketagolfi koolidele. Esimene ja peamine eesmärk oli teha õppevideod ning mõne aja pärast koolidevaheline võistlus. Pikemate arutelude käigus tekkis idee pakkuda õpetajatele täiendavat koolitust ja võimalust soetada spordivahendeid koolisõbraliku hinnaga. Kõigi eesmärkide tähtaeg oli 2021/2022 õppeaasta esimene pool.

Õppevideod ning koolitused said tehtud plaanipäraselt. Koostöös kettagolfi treeneri, tema õpilaste ja produktsioonifirmaga valmis seitse tavasid, reegleid ja tehnikat tutvustavat 2-3 minuti pikkust õppevideot. Õpetajate koolitused toimusid üle Eesti piirkondlikke koole koondades koostöös kohalike klubide või kettagolfi keskustega. Koolitusel osales 53 õpetajat 27 koolist. Koolidevahelise võistluse pidi koroonatõttu edasi lükkama õppeaasta teise poolde ja see toimub 2022. aasta juunikuus.

2.2. Juhtumisanalüüsis kasutatavad meetodid ja valim

Uurimuse keskmes on kampaania “Kettagolf koolidesse”, mida analüüsin nii sekundaarandmete kui ka uute kogutud empiiriliste andmete toel. Empiirilised andmed on suures osas kogutud poolstruktureeritud intervjuude käigus ja tulemused koondatud kokku kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil.

Juhtumiuurimuse andmekogumismeetodite hulka kuuluvad teiste seas dokumendid ja intervjuud (Strömpl, 2014). Sekundaarandmetena kasutan liikumisõpetuse raames läbiviidud uurimuste tulemusi, aga ka kommunikatsiooniteooriaid. Juhtumi hindamiseks ja soovitude kirjutamiseks toetun kettagolfi kampaaniale saadud tagasisidele ning poolstruktureeritud intervjuude tulemustele õpetajatega, kelle kool on liitunud Liikuma Kutsuva Kooliga ning kellest ligikaudu pooled osalesid kettagolfi kampaania tegevustes. Esimesel juhul moodustas valimi kettagolfi koolitusel osalenud õpetajad, teisel juhul oli tegemist strateegilise valimiga. Kommunikatsiooni hetkeolukorda Eesti koolispordis uurisin samuti poolstruktureeritud intervjuu korras Eesti Koolispordi Liidu esindajatelt.

2.2.1. Poolstruktureeritud intervjuu õpetajatega

Kehalise kasvatuse õpetajatega viisin läbi poolstruktureeritud individuaalintervjuud, et uurida, millised tegurid mõjutavad õpetajate otsust tegeleda koolis mittetraditsioonilise spordialaga. Teiseks soovisin saada tagasisidet käimasolevale kettagolfi kampaaniale. Liikumisfoorumi raames läbiviidud küsitluses rõhutati ka kooli juhtkonna toetuste tähtsust (Täht, 2017).

Kommunikatiivsest seisukohast on oluline teada, kui suur roll on uue spordiala harrastamisega alustamisel õpetajal ja kui suur kooli juhtkonnal. Seega uurisin lisaks nii kooli juhtkonna meelestatust liikumisõpetuse suhtes kui õpetajate tegutsemisvabadust ja autonoomiat asjakohaste otsuste tegemisel, et selgitada välja, kas sõnumid peaksid erinema, sest sõnumi seade sõltub sihtgrupi valmisoleku staadiumist (Littlejohn ja Foss, 2009).

Kui individuaalintervjuu saab jaotada osaleja- ja eksperdiintervjuuks, kus osalejaintervjuudes pööratakse rõhku intervjuueeritava isiklikele arvamustele ja hoiakutele ning eksperdiintervjuudes kogemustele mõne ala eksperdina (Vihalemm, 2014), siis antud juhul tundub mulle, et kehalise kasvatus õpetajad on kahes rollis. Ühelt poolt on nad kõige pädevamad kirjeldamaks enda koolis olevaid võimalusi uuteks tegevusteks ja oskavad suunata sobiva õppematerjali osas. Teisalt on nad osalejad pilootkampaanias, mille kohta uurisin tagasisidet, ettepanekuid ja täiendusi. Kalmus jt (2015) kirjutavad, et intervjuudes osalejaid võib nimetada ka uurimuses osalejateks, antud juhul rakendusliku uurimuse puhul ka sihtrühmaks, rõhutades intervjuueeritavate aktiivset osalust andmete loomises.

Intervjuud viisin läbi poolstruktureeritult, mille puhul kasutatakse eelnevalt ettevalmistatud intervjuukava, jättes samal ajal ruumi muuta küsimuste järjekorda ja küsida täpsustavaid küsimusi (Lepik, 2014).

Valimi moodustasin nii läbi spordiliitude kui Liikuma Kutsuva Kooli Facebookigrupi, aga ka personaalse pöördumisena kampaania käigus kogutud meiliaadressidele. Tegemist on strateegilise valimiga moodustades homogeense rühma – nad kõik tegelevad üldhariduskoolis laste liikumise edendamisega ning on osalised Liikuma Kutsuva Kooli programmis. Kokku intervjuueerisin 11 kehalise kasvatus õpetajat Tallinnast, Ida- ja Lääne-Virumaalt, Kagu-Eestist ja Viljandimaalt. Kolmandik esindasid väikest maakooli. Õpetajate keskmine vanus oli 47 eluaastat, mediaan 51. Kõrge osalus vanemate õpetajate poolt võib olla tingitud sellest, et nooremad õpetajad soovivad enam juhendamist ja reeglite järgimist samal ajal kui kogenumad õpetajad tunnevad end iseseisvate otsustajatena enesekindlamalt (Erss jt, 2016) ja on seega tõenäoliselt julgemad uuenduste teemal kaasa rääkima.

Intervjuud viisin läbi Zoom keskkonna vahendusel ning salvestasin allkirjastatud informeeritud nõusoleku lehe alusel anonüümselt esitamiseks helis ja pildis, lisaks salvestasin heli telefoniga.

Salvestiste põhjal tegin transkriptsiooni, mille läbitöötamisel kasutasin kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit suunatud kodeerimise abil. Suunatud kodeerimine tähendab, et analüüsitava tekstis märgitakse vastavalt uurimisküsimustele ära olulised tekstiosad ning neile antakse märksõna ehk kood; muud teemad jäetakse andmestikus kõrvale (Kalmus jt, 2015).

2.2.2. Poolstruktureeritud intervjuu Eesti Koolispordi Liidu esindajatega

Koolispordi edendamises ning spordiorganisatsioonide ja koolide vahelise info vahendamises mängib suurt rolli Eesti Koolispordi Liit, mille esindajatega viisin läbi paarisintervjuu. Selle eesmärk oli välja selgitada, milline on olnud seni koolidele tutvustatud alade valiku strateegia ja kampaaniate ülesehitus ning milline on EKSL-i kommunikatiivne roll spordialaliitude ja koolide vahelises infovahetuses. Mõnes mõttes on tegemist eksperdiintervjuuga, sest intervjuueeritavad oskavad anda hinnangut koolispordi kommunikatsiooni hetkeolukorrale, samas ei oska nad kaasa rääkida kommunikatsioonile endale. Intervjueerisin liidu peasekretäri Madis Pettaid ja projektijuht Mattias Metsaru nimeliselt tsiteerimiseks allkirjastatud informeeritud nõusoleku lehe alusel semistruktureeritud viisil, mis on oma olemuselt kvalitatiivne (Lepik jt, 2014). Vestluse viisin läbi Zoom keskkonna vahendusel ning salvestasin helis ja pildis, lisaks salvestasin heli telefoniga. Salvestised konverteerisin transkriptsiooniks, mille läbitöötamisel kasutasin kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit suunatud kodeerimise abil.

2.2.3. Kvalitatiivne sisuanalüüs

Kvalitatiivse analüüsi puhul on arvulistest tulemustest olulisem leida ja seostada koodid ja kategooriad, mis tooks välja analüüsitava teksti kesksed ja/või uurimisküsimustest lähtuvalt olulised tähendused (Kalmus jt, 2015). Intervjuude läbiviimiseks koostatud kava annab lähtekohad, kuid iga vastus on eraldiseisev ega pruugi kattuda teiste vastustega. Kvalitatiivse analüüsi puuduseks peetakse seda, et erinevaid tekste ei ole võimalik täpsetel alustel võrrelda (Kalmus jt, 2015). Sellegipoolest saab kodeerimise abil koondada vastuseid ühiste märksõnade alla ja teha üldistavaid järeldusi. Intervjuu kava ja koodipuu aluseks kasutasin küll eelnevalt püstitatud uurimisküsimusi, kuid et tulemused ei olnud niivõrd esemeliselt või tegevuslikult

väljatoodavad, konverteerisin need põhimõtteliselt haakuvateks väärtusteks ja võimalusteks. Täiendavalt lubab kvalitatiivne sisuanalüüs märgata ka unikaalseid nähtusid (Kalmus jt, 2015) ja täiendava koodina lisasin noppeid unikaalsetest leidudest.

Analüüsile lähenesin deduktiivse ja induktiivse kombinatsiooniga. Deduktiivset lähenemist kasutatakse kvalitatiivses sisuanalüüsis juhul, kui uuritava nähtuse kohta leidub teooriaid ja/või varasemaid uurimusi, mida soovitakse kindlas empiirilises kontekstis kontrollida või edasi arendada (Kalmus jt, 2015). Käesolev töö tugineb suuresti eelnevalt läbiviidud uurimustele õpetajatega ja kommunikatsiooniteooriatele. Samas on Liikumisfoorumist ehk eelmisest andmete kogumisest möödas kuus aastat ning ülemäärane toetumine teooriale võib jätta varju aja jooksul toimunud muutused (Kalmus jt, 2015). Selle aja jooksul on Liikuma Kutsuva Kooli programm saavutanud laia ulatuse, mis tähendab, et koolide ja õpetajate suhtumine võib olla muutunud. Lisandunud kogemustel tuginev selgem ja põhjendatum tagasiside võib olla määrav uurimise all oleva juhtumi analüüsimisel ja selle põhjal soovitude kirjutamisel. Viimane mõte iseloomustab induktiivset lähenemist analüüsile, võimaldades olla avatud uutele leidudele, mis võivad varasemaid teooriaid korrigeerida või isegi ümber lükata (Kalmus jt, 2015).

3. TULEMUSED

Selles peatükis toon välja üldised kampaania edukust mõjutavad tegurid õpetajatelt kogutud individuaalintervjuude põhjal. Õpetajate tagasisidele läbi küsimustiku ja samadele intervjuude toon välja kettagolfi kampaania õppetunnid. Viimases osas lisan Eesti Koolispordi Liidu esindajatega tehtud intervjuu tulemused.

3.1. Õpetajate hinnangul kampaania edukust mõjutavad tegurid

Liikumisharjumuse kujundamiseks püüavad õpetajad näidata õpilastele võimalikult palju erinevaid alasid. Seejuures ei ole eesmärk õpetada neid tehniliselt puhtaid sooritusi tegema, vaid pigem avardada silmaringi olemasolevatest võimalustest. Spordiala põhimõtete, peamiste võtete ja vahendite tutvustamine aitab õpilasel paremini mõista, kas see on tema füüsiliste eelduste ja võimetega sobiv ning on esimene samm tekitamiseks potentsiaalset huvi selle iseseisva harrastamise vastu.

INT #1: “/.../ me proovime vaadata, mida nad iseseisvalt ise saaksid pärast kooli teha. Me nii-öelda anname õnge, õpetame A ja B ära ja siis pärast minge ja tehke ja olge aktiivsed väljaspool kooli.”

Kui üldise liikumisharjumuse kujundamine oli kõigi intervjueritud õpetajate ühine väärtus, siis eesmärgid erinesid mõnevõrra. Lisaks füüsilise ja vaimse heaolu saavutamisele ja säilitamisele jäid kõlama ka liikumisoskuse ning eluliselt vajalike oskuste arendamine. Mõlemad eeldavad teadlikku liikumist, kuid kumbki pisut erineva tagamõttega, mis võib anda aimu konkreetse õpetaja individuaalsest väärtuste hierarhiast; mis on nende arvates see kõige olulisem põhjus omandada teadmisi liikumise kohta.

Liikumisoskuse põhimõte on jagada alusteadmisi keha liikumise ning vahenditel ja vahenditega liikumise kohta, mille abil on soovi korral võimalik jätkata mis tahes spetsiifilise spordiala harrastamisega (Liikumisõpetuse ainekava, 2021). Peamine on, et laps saaks aru, mis on

liikumise eesmärk ja kuidas seda teha õigesti, et mitte end vigastada. See tähendab, et siin tulevad küll mängu tehnilised sooritused, kuid pigem universaalsed kui alaspetsiifilised.

INT #11: “Eesmärk on tegelikult liigutust näidata neile, viskeliigutusi on erinevaid. /.../ Kas eesmärk on ainult ülesse või eesmärk on ka edasi saada. /.../ Lõpuks on nii, et sa oskad põrgatada kummipalliga nagu korvpalli, hüpitada palli nagu võrkpalli, visata palli väravasse, lüüa palli, et lõpuks jõuad nende igasuguste tegevustega erinevate pallimängude juurde ja nüüd iseasi, kas siis õpilane tahab selles suunas minna, aga tal on vähemalt need oskused olemas.”

Oluliseks peeti ka eluliste oskuste ja teadmiste kujundamist. Üks intervjuueritavatest tõi välja, et kui linnalastel on rattakiivri kandmine üsna selge, siis väikese maakoha lapsed ei pea seda kuigi oluliseks. Seetõttu viis ta läbi rattasõidu ja ohutuse ABC. Veel toodi mitmel korral välja veeohutust ja korra isegi põgenemise oskust.

Kindel võib olla selles, et puhas müügitöö tulemust ei too. Pakutavaga haakumise aluseks on kausaalsus, mis tähendab, et mõju on olemas ainult siis, kui on olemas põhjus (Palmaru, 2004). Vastupidiselt haakuvatele mõtetele jagasid õpetajad üsnagi kattuvalt ka neid, mis eemale tõukavad. Näiteks kõlas korduvalt mõte, et spordiala tutvustades ei tohiks peamisena läbi kumada klubisse või trenni värbamise eesmärk.

INT #2: “Noh, vahel mõjuvad need, et tulge meile, tulge meile, siis saate seda, need mõjuvad vastupidiselt.”

Oluline rõhk on sõnal “vastupidiselt”. Kui müügitöö pelgalt ignoreerimine päästaks veel olukorda, siis vastupidiselt mõjumine võib kaotada pinnase ka edaspidisteks kokkupuudedeks. Samuti peab spordiala tutvustaja olema asjalik. Üks õpetaja ütles väga konkreetselt, et kümne-viieteist minutilise jutuajamise peale saavad nad üsna selgelt aru, kas inimene on ise üldse pädev või mitte.

Liikumisharjumuse jätkusuutlikkuse mõttes on ülioluline lapse füüsiliste eelduste ja võimetega kattumine. Vahel võivad mittetraditsioonilised alad pakkuda ootamatuid äratundmishetki. Ühe intervjuueritu sõnul saadavad lapsevanemad oma lapsed trenni, kuid enamasti ei oska nad hinnata, kas ja kui hästi valitud ala lapsele sobib. Siin on tema hinnangul oluline roll õpetaja

erialasel pädevusel, mis tagab oskuse pakkuda erinevaid liikumise võimalusi, kaardistada õpilase tugevused ning, kõrvutades neid erinevate spordialade eeldustega, suunata edasi mõne n-ö päris spordiala juurde.

INT #8: “Viimane töövõit on mul see jääplatsi peal [...] kuuendas klassis avastasin, et jube hästi uisutab ja sebisime talle kiiruisutrenni. /.../ Ma olen sada protsenti kindel, et kui ta poleks minu trenni sattunud ja seda uisutamist proovinud ja kui ma poleks seal kiiruisutreeneriga ühendust võtnud ja öelnud, et kuule, mul on üks kutt, võta, ja kui ma poleks vanemale helistanud, kuule, saada oma poiss kiiruisutrenni, ta ei oleks sinna läinud. Täiesti ebatraditsiooniline ala ju.”

Nii tõi ta välja mitu näidet, kus tema õpilased suundusid tänu võimalusele proovida erinevaid alasid edasi rattasõidu, hoki ja *curling*’u trenni. Õpetaja silmaringi laiendamine ja võimaluste pakkumine laiendab ka õpilaste võimalusi.

Liikumisõpetuse ainekava üks eesmärke on aidata õpilasel mõista liikumise ja kultuuri seost mitmekülgsete, sh väljaspool koolikeskkonda toimuvate tegevuste kaudu osalejana või ka vabatahtlikuna, osata väljendada ennast liikumise kaudu üksi ja koostöös teistega ning teada enda võimalusi kultuurikandjaks või -mõjutajaks olemisest (Liikumisõpetuse ainekava, 2021). Nii tööalaste kokkupuudete näol kui ka paarist intervjuust sain kinnitust, et õpilasi suunatakse juba aktiivselt üritustel vabatahtlikena osalema.

INT #2: “Me olime selliste õpilastega vabatahtlikena seal abis korraldamas, kes olid kooli ära lõpetanud ja aastaid hiljem kirjutasid, et kas me saame tulla appi, et see on nii hea üritus, et me tahame tulla. See on jälle selline omamoodi natukene sellise spordipisiku süstimine või selline.”

Intervjuude põhjal saadud tulemused toetasid eeldatud valmisolekut uute spordialade vastuvõtmiseks. Seejuures haakuvad paremini iseseisvalt ning füüsilisi tingimusi arvestades lihtsasti harrastatavad alad. Vastupidiselt mõjuvad trennidesse või klubidesse värbamiskatsed. Oma spordialale laiema kõlapinna saamiseks võib kaasata õpilasi ka üritustele abistama. Ühele intervjuule toetudes soovivad järjest vähem õpilasi ise võistelda. Küll aga pakub neile naudingut huvipakkuvasse alasse panustamine.

Tahes või tahtmata mõjutavad otsuseid struktuurid, mis koolidele pordiala tutvustava kampaania kontekstis võivad olla nii füüsilised kui sotsiaalsed. Ühelt poolt peavad õpetajad lähtuma olemasolevatest vahenditest või ümbritseva keskkonna võimalustest, teisalt ka kooli juhtkonna otsustest, kas või millises mahus lubatakse erialaõpetajal vajalikke vahendeid hankida.

Füüsilised struktuurid võivad olla spordivahendid sise- ja väliskeskkonnas, ümbritsev maastik või ka lihtsalt võimla suurus. On koole, kus võimlat ei olegi. See viitab küll piiravale struktuurile, kuid võimalik, et selle võimendavas vormis. Neist piirangust tingitud algatused on tõenäoliselt oluliselt mitmekesisistanud selle kooli õpilaste sportlikke tegevusi.

INT #2: “Ja see põhjus, miks me niimoodi oleme teinud, et kui see [...] loodi, siis öeldi kohe, siia ei tule võimlat /.../. Ja siis me hakkasime mõtlema, et need õpetajad, kes siia kandideerisid, et kuidas üldse saab siin kehalist kasvatust läbi viia, mismoodi, ja siis me vaatasime [...] linna spordikeskuse spordibaasidele otsa ja sportimispaikadele, kus üldse, mida teha saab.”

Spordivahendite puudumisest tingitud piirangute ületamisest omal jõul rääkisid kolm õpetajat. Kahel juhul oli tegemist reketimängudega, kus üks valmistas vahendid täitsa ise ja teine suunas ülesande koolisisesele edasi.

INT #3: “Street-reketid olid niimoodi, et nad andsid meile nagu varianti, kus me saaksime neid osta, aga meie kool on kunagi olnud niisugune tubli võimlemiskool ja siis meil olid võimlemise mingid vineerist tehtud lätakad ja lasime nendest lätakatest tööõpetuse õpetajal reketid välja voolida ja siis kasutame neid.”

Kui koolimaja enda võimalused eelkõige ruumi mõttes jäävad vajaka, saab oluliseks ümbritsev maastik. Üks õpetaja ütles, et nende kooli saal on nii pisike, et eelistab seetõttu igal ajal õues tunde läbi viia ega jää sellepärast üldse mitte tegevusetuks. Koos teise õpetajaga mõtlevad nad pidevalt uusi harjutusi ja ülesandeid, kuidas maastikku enda eesmärkide saavutamiseks varjatud kujul ära kasutada.

INT #10: “Kõige parem näide tuubitamisest. Ütlesime, et kümme korda peate tuubitama, aga tegelikult tuubitamine tuubitamiseks – allasõit, vahet ei ole, kuidas

sõidad –, aga sa pead sellest kallakust ka üles tulema. Meie saame oma selle asja kätte, mis me tahame, et ta saaks koormust sellest jõnksust üles ronides.”

Eelnevast selgus, et füüsilised piirangud on enamasti ületatavad. Võimaluste raames otsitakse parim koht, sellega sobiv liikumisviis ja isegi vahendid, kui päris õigeid osta ei saa. Sotsiaalsete struktuuride puhul tähendaks isetegevus ilmselt tagajärgi, mille saavutamiseks õpetajad riskida ei soovi.

Ehkki enamik intervjuueeritud õpetajaid kinnitasid, et nende kooli juhtkond on uuenduste osas toetav ja kehalise kasvatuses õpetajaid kui oma ala eksperte usaldav, siis tuvastasin ühe kehalise kasvatuses õpetaja, kelle autonoomia ja tegutsemisvabadus olid olulisel määral piiratud. Põhjuseks oli kooli juhtkonna otsus teha kehalise kasvatuses tunnid poole lühemaks ja jätta üks periood sootuks vahele. Ka Erss jt (2016) tõid välja, et aeg on probleem, kuna tihtipeale poolitatakse gruppe või vähendatakse õppekava läbimisele kuuluvat aega. Nimetatud muutus pani intervjuueeritava tunnistama, et vahel jõuabki läbida vaid miinimumprogrammi. Lisaks tõi ta välja ruumipuuduse.

INT #9: “/.../ mõtlesin, et saaks võrkpalli järjest teha. Ei saa. Sest et järgmine kord sa pead koridoris olema. Ja siis läheb see oskus juba niimoodi... Et palju ikka jääb ruumi taha.”

Kampaaniale laiemat kõlapinna saamiseks koolis võib sihtgruppi kaasata huvijuhi, kelle tegevuste hulka võivad kuuluda kõiksugused ettevõtmised alates mälumängudest kuni spordipäevade korraldamiseni. Üks õpetaja tõi välja, et isegi kui huvijuht ei aita kampaania raames midagi korraldada, siis võib ta kaasa aidata laiemalt teadlikkuse tõusule. Teine oli kunagi ise olnud huvijuhi rollis ning kinnitas, et jagas aktiivselt erinevaid pakkumisi.

INT: #6: “No sellele ma võin väga hästi vastata, et seal [...] koolis tegelikult ma olin huvijuht ja siis seal jõudiski osad pakkumised konkreetselt huvijuhini ja siis mina olin see, kes edastas need siis kehalise kasvatuses õpetajale.”

Erandina toon välja intervjuu, millest selgus, et kooli füüsilised ja materiaalsed võimalused või ümbritsev keskkond ei ole üldse määravad, sest eesmärk on teadmiste tagamine teenusepakkujatest väljaspool kooli.

INT #8: “Mina olen seda meelt, et mina vean hea meelega lapsi mööda linna, sest et kui ta selle kooli lõpetab, siis tal oleks teada, kus asub padel, kus asub seinaronimine, kus asub uisutamine, kus asub suusatamine.”

Selline lähenemine on loogiline ja on kasulik neile, kes soovivad suurendada oma trenni või klubi liikmete arvu. Samas ei maksa kampaania tegemisel sellest erandlikust praktikast lähtuda. Eelmisest alapeatükist selgus, et enamiku puhul kutsus kampaaniast läbikumav värbamine esile vältimiskäitumise.

3.1.1. Kolm universaalset spordiala koolidele tutvustava kampaania elementi

Nüüdseks on selge, et koolid ja õpetajad on väga erinevad. Enne neile lähenemist tuleb teha eeltööd ja kaardistada olemasolevad võimalused. Kui eeltöö on tehtud ning kool ja kampaania vastavusse viidud, on mõned konkreetset lähtekohad, mis kattuvad kõigi puhul.

Ühine oli intervjuueeritavate puhul ootus spordiala koos juhendajaga proovida, näiteks osaledes koolitusel või töötoas, mille Mooses jt (2021) tõid välja kui esmavajaliku. Koolitus peaks olema kaasahaarav ja pakkuma emotsioone, olenemata, kas see viiakse läbi õpetajatele või õpilastele. Õpetajate koolitamist õpilastele teadmiste edasiandmise eesmärgil võib võrrelda massimeedias kasutatava mõistega kaheastmeline kommunikatsioon, kus alginfo tarbijad on vähemuses, kuid nende kui arvamusiidrite mõju teistele, vähem tarbivatele isikutele, on tugev ja märkimisväärselt ulatuslikum (Palmaru, 2004). Õpetaja lisab alginfole oma subjektiivse hinnangu ning edastab selle õpilastele teatud meelestatusega. Koolitaja teha on meelestatuse kujundamine. Mitmed õpetajad tõid välja isikliku kogemuse olulisuse.

INT #3: “Just see, et nendel koolitustel on endal lõbus. Iga kord, kui endal on väga lõbus, siis mõtled, et koolis lastel on ka lõbus.”

Enam oli õpetajate poolt aga eelistatud näidistunnid, sest nii on lastel põnevam, samal ajal õpib õpetaja ning kehalise kasvatus tunde saab sisustatud. Olulise põhjusena tõi üks intervjuueeritu välja ka selle, et õpetajal ei ole võimalik olla pädev kõikidel aladel, ent oskuslikkus mõjub lastele teisiti kui oskamatus.

INT #6: “/.../ ja õpilastel on mega tore sellepärast, et neil on seal professionaal ja mina hakkaksin kobistama, rabistama, neil tuleb see esimene emotsioon kindlasti nagu võib-olla veel põnevam.”

Olgu vastavalt valikule või võimalusele väljundiks koolitus või näidistund, on selle juurde oluline koostada ja jagada juhendmaterjali, et õpitut kinnistada. Materjal peab olema selline, mille juurde on võimalik igal ajal tagasi tulla, sest sageli keskendutakse konkreetsele alale teatava perioodi õppeaastas. Seega kui õpetaja peab järgmisel aastal uuesti alaga tegelema hakkama, ei pruugi kõik enam meeles olla.

INT #8: “Me tegime vist neid kaks tundi, kõik olid erinevad ehk et kui ma nüüd hakkaks tegema neid uuesti, ma peaks nagu väga pingutama, et midagi meelde tuleks.

Lisaväärtust pakuvad erinevate mängude tutvustamine, mis lapsi köidaks, kuid kogu abistav materjal peab olema kompaktne. Intervjueeritud kehalise kasvatuse õpetaja juhtis tähelepanu sellele, et lisaks juhistest ise arusaamisele peab ta suutma seda lastele informatiivselt, kuid lihtsalt edasi andma.

INT #3: “Kui ma pean ikka jube pikalt seda mängu lugema, siis see tähendab seda, et ma pean seda ka väga pikalt selgitama ja siis ta läheb koolitunnis kaotsi.”

Spordivahendite pakkumine koolile võiks olla kolmas element, mida välja tuua, kuid see ei ole iseenesest universaalne tagatis edule. Sellest ei pruugi sõltuda otsus alaga tegelema hakata, sest selgus, et õpetajate loovus on küllaltki kõrge, et tahtmise korral füüsilised piirangud ületada. Sellegipoolest tasub võimaluse korral seda teha, sest enamik intervjueeritud pidasid seda rõõmustavaks boonuseks.

3.1.2. Visuaalse atraktiivsuse komponent

Meie ümber on palju ilusad ja atraktiivsed asju, ent kui atraktiivsus ei ole nende esmane funktsioon, ei pruugi me oma teadvustada nende mõju valikute tegemisel. Siinkohal jagan

unikaalset leidu, mida mainis küll ainult üks õpetaja, kuid tundub, et võib olla alateadvuses rolli mängiv tegur.

Õpetaja tõi välja, et spordivahendi kuju ja värv mõjutavad valikuid. Ta tõi näiteks, et niisamuti kui ta ise esimest korda kettagolfiga kokku puutudes vaatas erksat värvi kettaid, valivad ka lapsed koolis just neid. Sama reaktsiooni kirjeldas ta *indiac*a punasulelisele pallile.

INT #3: Nii indiac's kui disc golf'is on mõlematel puhkudel see tõmbenumber see mänguvahend. Ehk siis indiac's see imeilus pall on niisugune sulgedega ja kaunis ja teda on ikka lihtne mängida ja ta ei tee haiget. Ehk siis seda saavad ka tüdrukud mängida niimoodi, et sa ei pea kartma, et sa saad haiget. /.../ sest kui ma nende ketastega lähen, siis kõige populaarsemad on punased ja oranžid kettad. Ma tean, et mina vaatasin ka neid oranže ja kollaseid, kui [...] neid lennutas seal. Need rabavad kohe kõigepealt ära."

Huvitav kuju, erksad värvid jmt võivad täiesti võõra ala juures olla ainus tuttav tegur, mis emotsioone tekitab ja mille põhjal seisukoht võtta. Seega võib koolitusel või näidistunnis kasutatavate vahendite väljanägemisel olla huvi tekitamises oluline kaal.

3.2. Õppetunnid “Kettagolf koolidesse” kampaaniast

3.2.1. Kampaania ettevalmistusprotsess ja kulg

Esmalt panime Eesti Koolispordi Liidu meeskonnaga paika eesmärgid, milleks oli õppevideote tegemine ja koolidevahelise võistluse läbiviimine. Veidi hiljem lisandusid õpetajatele suunatud koolitused ja varustuse soodustingimustel hankimise võimaluste tutvustamine. Muu hulgas kujundasime pakkumist toetava visuaalse materjali. Seega oli kokku neli peamist ülesannet, mille tähtaeg oli 2021/2022 õppeaasta esimene pool. Enne eesmärkide täitmisega alustamist kirjutasime ühiselt projekti Swedbank noortespordi toetusfondist lisarahastuse saamiseks, milles minu peamine roll oli koostada kommunikatsiooni- ja turundusplaani.

Õppevideote valmimise koordineerimine oli minu ülesanne. Koostöös kettagolfi treeneri ja varasematest projektidest tuttava tootmisfirmaga valmis seitse tehnikat, tavaid ja reegleid

tutvustavat 2-3 minuti pikkust õppevideot. Videod on suunatud nii õpetajatele kui ka kooliõpilastele, mistõttu kaasasime ka treeneri õpilased nende vanemate nõusoleku alusel video tegemisse. Videod on kättesaadavad EKSL-i ja EDGL-i kodulehtedel ja YouTube'i kanalites. Videotega koos said õpetajad faili lihtsustatud reeglitega. Koos selle infoga saatsime ka koolitustele eelregistreerimise vormi, mille peamine eesmärk oli kaardistada huvi piirkonniti ja sobivaid toimumisaegu. Kogu eelpool toodud materjali jagasime meili teel läbi EKSLi liikmete ehk piirkondlike spordiorganisatsioonide, kelle kaudu võiks kõigi eelduste kohaselt info jõuda kõikide Eesti üldhariduskoolideni.

Lisaks kasutas EKSL koolituse reklaamimiseks Facebooki tasulist võimalust. Otsus oli õigustatud – juba esimesel koolitusel osalenud grupiga vesteldes selgus, et just selle kaudu nad võimalusest teadlikuks said. See tekitas küsimusi kommunikatsiooniahelas, mille kohta uurisin EKSLi esindajatelt ja millest kirjutan lähemalt peatükis 3.3.

Õpetajate koolitusi planeerides koostas Google Formsi abil küsimustiku, milles uurisin kooli nime, koolitusel osaleda soovivate õpetajate arvu, kontaktmeiliaadressi ning sobivamaid toimumisaegu. Valikus oli tööaeg, tööpäeva õhtu, nädalavahetus ja lähenev koolivaheaeg. See info saadeti esimese kirjaga läbi EKSLi. Koolitustele eelregistreerus kaheksast maakonnast 165 õpetajat 51 koolist. Järgmise kontakti täpsete aegade ja kohtadega saatsin kogutud kontaktidele kasutades enda töömeili. Koolitusele jõudis lõpuks viiest maakonnast 53 õpetajat 27 koolist. Kolme maakonna puhul tundis huvi vaid üks kool ning see põhjustas olukorra, kus EDGL ei suutnud leida treenerit vaid 1-2 õpetaja koolitamiseks.

Tagasisideküsimustiku saatsin koos koolituste kokkuvõtte ja esimesel koolitusel kaasahaaramise eesmärgil tehtud videoga, kasutades taas töö meiliaadressi. Selles uurisin rahulolu koolituse sisu ja koolitajaga ning jagasin võimalust teha täiendavaid ettepanekuid. Kirja koostas Smaily keskkonnas, et võimaldada piltide lihtsat jagamist ja linkide lisamist viisakate nuppude kujul. Samuti tuletasin selles meelde varustuse soetamise võimalusi. Tagasisideküsimustiku täitis 23% osalenutest. Tulemused avan alapeatükis 3.2.2.

Kui videod, koolitused ja varustuse sooduskampaania said tehtud plaanipäraselt, siis koolidevahelise võistluse pidi koroonatõttu edasi lükkama õppeaasta teise poole. See toimub juunikuus ja selle ettevalmistusprotsess käib käesoleva töö kirjutamisega paralleelselt.

Strateegiliselt on võistluse toimumiseks valitud Kesk-Eesti ning taaskord ühisel jõul EKSLiga on moodustatud meeskond, kuhu on lisaks kaasatud kohalikke tingimusi paremini tundvad õpetajad ja spordiorganisatsiooni töötajad. Etteruttavalt võib aga jagada, et võistlusvahendite ning auhindadega toetab projekti Eesti kohalik ja ainus kettaid tootev ettevõtte, kes on varasemalt andnud EDGLile teada, et soovivad just noortele suunatud projektides kaasa lüüa. Lisaks tasub mainida, et võistluse formaati katsetati juba õppeaastale eelnenud suvel Meri ja Päike XVI suvemängudel.

3.2.2. Õpetajatelt saadud tagasiside küsimustiku ja intervjuude põhjal

Peale koolituse saatsin selles osalenud õpetajatele tagasisideküsimustiku, milles uurisin rahulolu koolituse sisu ja koolitajaga, hinnangut omandatud teadmiste ulatusele ning pakkusin võimaluse teha täiendavaid ettepanekuid. Küsimustikule vastas 12 õpetajat ehk 23% osalenutest.

Koolituse hindasid ootustele vastavaks 11 õpetajat, üks ei osanud hinnangut anda. Seejuures ei olnud 12 õpetajast varem kettagolfiga kokku puutunud üks, kuid ta ei olnud sama isik, kes ei osanud koolitust ootustega võrrelda.

Koolituse sisu hindasid õpetajad viie palli skaalal 4,5 ja koolitaja asjatundlikkust 4,8 palliga. Kõigist vastajatest 10 leidsid, et saadud teadmistest ja oskustest piisas, et anda neid edasi kooliõpilastele, mis ei jää väga kaugele Mooses jt (2021) leitud tulemusele. Vastupidiselt vastanud õpetaja lisas kommentaarina, et edasiandmiseks tuleks end veel rohkem kurssi viia, mis viitab lisakoolituse või täiendmaterjalide vajadusele.

Ettepanekute sektsioonis väljendas kolmandik vastanutest soovi saada kinnistav koolitus. Mooses jt (2021) kirjeldasid enda koostatud kampaania puhul samuti vajadust kahe koolituse järele eesmärgiga kinnistada teadmisi ja suurendada enesekindlust nende edasiandmiseks. EDGL on võtnud seda ettepanekut kuulda ning annab endast parima, et rohkem koolitusi võimaldada. Esialgu seda kampaania raames planeeritud ei olnud ning sügisel ei jõudnud sellele ettepanekule ka enam reageerida päevavalguse vähesuse tõttu. Päevavalguses ehk tööajal ja nädalavahetusel koolitusel osalemise välistas 63% esmastest registreerunutest.

Koolituse info jõudis peaaegu kõigi intervjuueeritavateni läbi selleks ettenähtud ja teadlikult valitud kanali, milleks olid EKSLi liikmed, piirkondlikud spordiliidud. Vaid üks tunnistas, et ei teadnud kampaania olemasolust midagi.

INT #8: “Mina teadsin siiamaani, et see oli nagu niisugune meie ainetoimkonnale korraldatud mingi praktiline koolitus [...] poolt või isegi ei teadnud, et see mingi osa mingist kampaaniast.”

Minule arusaadavalt on selle kooli kehalise kasvatuse õpetajate seas välja kujunenud üks eestvedav isik, kes vahendab infot ja organiseerib tegevusi, mistõttu võivadki teised mõnevõrra vähem ise uutele pakumistele tähelepanu pöörata. Pean oluliseks lisada, et kohtusin isiklikult nende grupiga ja see eestvedav õpetaja ütles, et nägi koolituse infot Facebookis tasulise reklaamina. See tõstatab siiski küsimuse, kas midagi üldse läbi ametlike kanalite nendeni jõudis. Paraku ei õnnestunud mul teda täiendavalt intervjuuerida.

Kui intervjuud suuresti kinnitasid info kättesaamist, siis ilmnes, et jagatud õppematerjal alati nendeni ei jõudnud.

INT #3: “Just just, kui ma praegu mõtlen, siis ilmselt koolispordi liidu lehel on videod olemas.”

INT #6: “Seda video osa ma absoluutselt ei mäleta praegu. Ei kõla, ei, ma ei tea sellest küll mitte midagi.”

Ka ei saanud ma ühtegi selget kinnitust küsimusele, kas õpetajad said kätte hiljem saadetud mänge ja kergemaid võistlusformaate pakkuvad lisamaterjalid. Kusjuures olid videod ja mängud saadetud välja erinevate kanalite kaudu – esimesed läbi EKSL-i ja piirkondlike spordiliitude ning teised minu töömeililt, mida olin varem koolitusele registreerunud õpetajate/koolidega suhtlemiseks kasutanud.

3.3. Eesti Koolispordi Liidu kommunikatiivne roll koolispordis ja kettagolfi kampaanias

Eesti Koolispordi Liit (EKSL) tegutseb põhikirja järgi koolispordi arendamise suunal, korraldades koolispordialase informatsiooni vahendamist üldhariduskoolide spordiklubidele ja teistele koolispordiga tegelevatele ühendustele oma liikmete ehk linnade ja maakondade koolispordiühenduste või spordiliitude kaudu (Põhikiri, 2007). Intervjuus liidu peasekretäri Madis Pettai ja projektijuht Mattias Metsaruga püüdsin lisaks kirjutandule saada ka nende enda hinnangut organisatsiooni reaalsele rollile. Pettai märkis ära, et liikumine kooli juures, sees ja kõrval on olnud liidu viimase 31 tegevusaasta sisu ja eesmärk. Metsaru tõi välja, et nende soov on olla riigile partner number üks koolispordi ja spordihuviala valdkonna arendamisel ja poliitika rakendamisel. Informatsiooni vahendamist kui üht põhitegevust hindasid nad pigem puudulikuks.

Õpetajatega läbiviidud intervjuudest selgus, et info nende ja piirkondlike spordiorganisatsioonide vahel liigub hästi. Muu hulgas jõuab nendeni suhteliselt järjepidevalt EKSLi poolt saadetak, ehkki võiks nii mõnegi õpetaja hinnangul olla mitmekülgsem ja mitte niivõrd võistlustele orienteeritud. Samas analüüsis üks neist ka enda kooli tegevusi koostöö suunal.

INT #4: "Võib-olla peaksime ise ka natuke aktiivsemad olema selles suhtes, et mida meie nagu koolina tahame."

Tulles tagasi hästi leviva informatsiooni juurde, siis tasub sellesse hinnangusse suhtuda mõnevõrra kriitiliselt. Esmalt ütleb loogika, et 100 protsenti loetud kirjad ei pruugi võrduda 100 protsendi saadetuga ja seda vastuvõtjal keeruline hinnata. Saamata jäänud infot tuvastavad õpetajad tõenäoliselt juhuslikult või siis, kui ise aktiivselt algallikast seda otsivad. Lisaks kirjeldasid Pettai ja Metsaru olukorda nende poolt vaadatuna.

Välja tuli mitu juhtumit, kus info ei olnud õpetajateni jõudnud. Näiteks võttis üks õpetaja liiduga ühendust, öeldes, et näeb kodulehel nende kooli puudutavat infot, kuid pole ise ühtegi teavitust saanud. Samas oli teada, et liit on kooliga suhelnud. Kontrollmehhanismina on EKSL vahel kasutanud ka lihtsakoelist jälgimist. Kui mõnele võistlusele ei ole tervest maakonnast ühtegi kooli registreerunud, on piirkondlike koolidega ühendust võetud ja leitud, et sellealast infot pole

nendeni jõudnud. Kui küsisin, kas otsekontakt kehalise kasvatus õpetajatega muudaks olukorda paremaks, viitas Metsaru kahele laiemale probleemile. Üks on kontaktide andmebaasi puudumine ja teine tagasiside kogumise süsteem.

Andmebaaside puhul ei ole Metsaru hinnangul murekohaks niivõrd andmebaasi tekitamine kui üldse selle haldamine. Nimekirja on vaja jälgida ja uuendada pidevalt, kuna õpetajad vahetuvad ja nendega koos ka meiliaadressid. Tagasisidestamine on tema sõnul kaootiline ja juhuslik ega anna riigiülest selget pilti. Selle taga peituv põhjus on Metsaru sõnul ressursside puudumine, mis ei puuduta ainult koolispordiliitu.

Metsaru: “Kui sa oled tähele pannud, siis praegu väga paljud spordialaliidud otsivad oma ridadesse kommunikatsioonijuhte ja ma arvan, et see on ka tegelikult üks põhjustest, et ei jõuta oma sihtgruppi või ei suudeta laiendada seda harrastajate hulka ja huvilisi.”

Siiski ütleb ta, et see ei kehti kõigi liitude puhul ja laiemalt levinud spordialade puhul on olukord parem. Kokkuvõtvalt leidsin intervjuust kinnitust Kärbi (2018) leitud, et alaliitude võimekused on väga erinevad, kuna erialane tööjõud on tihtipeale puudulik.

Sellegipoolest olid koolidele suunatud kettagolfi kampaanias eelistatud EKSLi kanalid – meililist, koduleht, YouTube ja teised ühismeediakanalid. Eesti Discgolfi Liidu poolt kasutasin samuti kodulehte ja sotsiaalmeediakanaleid ning enda töömeili.

Õppevideod oli esimene seatud eesmärk, sest EKSLi kodulehel on selleks spetsiaalne samanimeline rubriik. Pettai (2021) ütles, et seda on veetud juba umbkaudu kümme aastat ning selle mõtte algatajaks oli Haridus- ja Teadusministeerium. Spordialasid valiti õpetamiseks tollaegse õppekava ja kehalise kasvatus ainekava alusel (Pettai, 2021) ning seni on kettagolf esimene mittetraditsiooniline spordiala, mida rubriigi vahendusel on tutvustatud. Videote nähtavuse suurendamiseks lõin ka EDGLi kodulehele kampaania alamlehe (vt Lisa 2), milles olev info on aja jooksul muutunud vastavalt kampaanias aktuaalsele etapile.

Detailsema informatsiooni kampaania kohta saatis meili teel välja EKSL, sh viitega koolitusele eelregistreerimiseks. Koolituste edasiseks organiseerimiseks leidsin, et mõistlik on vähendada lülisid kommunikatsiooniahelas ja vahetada suhtluskanalit. Eelregistreerimise käigus kogutud

meiliaadressidele kirjutasin otse enda töömeililt. Kinnitamisest või loobumisest andsid märku kolmandik. Kõigile koolituses osalenutele saatsin hiljem sama kanalit kasutades tagasisideküsimustiku ning sel juhul jäi vastajate protsent vähem kui veerandi peale. Viimaks lõputöö jaoks intervjueeritavaid otsides sain neli vastust.

4. JÄRELDUSED JA ARUTELU

Käesolevas peatükis esitan järeldused uurimisküsimustest lähtuvalt ja teoreetilise osaga seondult. Toon välja soovitused ja arutlen, kuidas võiks lahendada praeguse süsteemiga kaasnevaid probleeme.

4.1. Millised tegurid mõjutavad kehalise kasvatuse õpetajate hinnangul mittetraditsioonilise spordiala kampaania edukust koolis?

Intervjueeritud õpetajate jaoks on esimene otsustav tegur spordiala haakumine liikumisõpetuse põhimõtete ning nende endi eesmärkide ja väärtustega. Peamine on, et see soodustaks liikumisharjumuse ja liikumisoskuste kujundamist. Seejuures tuleb enne kampaania korraldamist kaardistada, kumb on sihtgrupi jaoks tähtsam, sest esimesele võib läheneda mänguliselt, teisele tehnilisemalt. Kampaania keskmes ei tohiks olla pelgalt klubisse või trenni värbamine.

Teine oluline tegur on see, mis võimalused on koolil spordiala harrastamiseks. Võimalused tähendavad koolimaja ruumilahendust, olemasolevaid vahendeid või nende soetamist ning kooli lähiümbruse maastikku ja infrastruktuuri.

Liikumisharjumuse kujunemist soodustab ala kättesaadavus, näiteks vajalike vahendite soodsus. Kui pakutav ala on mõeldud eelkõige väljas harrastamiseks, tasub kaardistada kooli ümber olevat maastikku ja infrastruktuuri. Spordirajatise lähedus ja selle tasuta kasutamise võimalus suurendavad õpetaja otsust ala kasuks. Vastava rajatise puudumise korral tasub mõelda, kuidas saaks ala ümbritsevale vastavaks kohandada. Näiteks ei ole kettagolfi oskuste omandamiseks vaja otseselt kettagolfirada, vaid piisab ka kooli staadionist vm läheduses olevast platsist, ühest korvist ja mõnest kettast, et harjutada peamisi võtteid ja korraldada mängu.

Kampaania olulisim osa on oma ala näidata. Seda võib teha õpetajaid koolitades või õpilastele näidistundi läbi viies. Eelistust tasub koolist uurida, kuid minu kogutud andmete põhjal on näidistund rohkem pooldatud, sest nii on lastel lõbusam, aga samal ajal õpivad ka õpetajad.

Oluline on jätta endast maha õppematerjal. See on vajalik uute teadmiste ja oskuste kinnistamiseks ja järgmisel aastal meeldetuletamiseks, sest enamasti tegeletakse ühe alaga vaid teatud perioodil õppeaastas.

Vahendite jagamine on boonus. Kogutud info põhjal toetab koolide juhtkond enamasti vahendite soetamist, kuid on tervitatav, kui neid saab õpetajale või koolile kampaania käigus anda. Seejuures võib alaga haakumise eesmärgil olla oluline, millised need vahendid välja näevad. Kui on võimalik valida värve, siis tunduvad erksad toonid – punane, oranž, kollane – olevat ligitõmbavamad, kui mis tahes muud värvid.

Võimaluste hindamisel tuleb iga kooli käsitleda eraldiseisvalt. Nagu öeldud, võivad struktuurid olla mitmetasandilised ning piiravad. Neist füüsilised näivad olevat lihtsamini ületatavad kui sotsiaalsed. Praktikapõhine lähenemine – oskused, tähendused, esemed – pakub aga tugevat aluskonstruksiooni, millest lähtumine on juba pool võitu.

4.2. Milline oli “Kettagolf koolidesse” kampaania ülesehitus ning kehalise kasvatuse õpetajate tagasiside sellele?

Kettagolfi kampaania koosnes neljast osast, milleks olid õppevideod, koolitused õpetajatele, spordivahendite sooduskampaania ja hetkeseisuga veel toimumata koolidevaheline osavusvõistlus. Täiendavalt said õpetajad lihtsustatud reeglid ja üheksa mängu kolme erineva fookusega (vt Lisa 2).

Intervjuude tulemustele toetudes sain kinnitust, et kampaania elemendid olid õigesti valitud. Parandusi annab teha nii vormis kui ajastuses.

Koolitus on üks olulisemaid elemente ala tutvustavas kampaanias ning selle pakkumine õpetajatele tõi kaasa positiivse tagasiside. Enamasti keskendusid meie koolitused tehnika tutvustamisele, kuid oli õpetajaid, kes oleksid soovinud mängulisemat lähenemist. Teiseks selgus, et näidistunni läbiviimine oleks olnud rohkem eelistatud. See tõstab esile sihtgrupi kaardistamise vajaduse – mida päriselt oodatakse –, mida mina ei teinud.

Kuna õpetajad ei pruugi saada tegeleda ühe alaga järjepidevalt ja detailid võivad ununeda, on kasulik jagada õppematerjali, mille juurde saab igal ajal tagasi tulla. Kettagolfi kampaania puhul olid selleks alaliselt EKSLi ja EDGLi kanalites kättesaadavad õppevideod, lihtsustatud reeglid ning erinevad mängud, mida vastavalt fookusele erinevas vanuses lastega läbi viia.

Tagasilöögiks osutus informatsiooni mitmes jaos ja läbi rohkem kui ühe kanali saatmine. Kui esimesele kontakti loomisele koolide ja õpetajatega läbi EKSLi ja piirkondlike spordiorganisatsioonide tuli suur hulk vastuseid, siis järgmisena enda töömeililt saadetud jätkutegevusele suunamisel vähenes vastuste hulk ligi kolmandiku peale. Osa on kahtlemata teadlik loobumine, kuid intervjuudest selgunud asjaolu, et ka hiljem saadetud lisamaterjalid ei jõudnud kõigini, võib viidata tehnilisele takistusele, näiteks võõralt aadressilt saabunud kirjade rämpsposti sattumisele.

4.3. Kuidas tajuvad seotud osapooled olemasolevate infokanalite tõhusust?

Informatsiooni edastamiseks on mõistlik kasutada olemasolevaid kanaleid. Uuringust selgus, et õpetajate hinnangul jõuab Eesti Koolispordi Liidu saadetav info kohale. Liidu esindajad kirjeldasid juhtumeid, kus info oli kooli saadetud, kuid ei olnud õpetajateni jõudnud. Kirjeldatud näited on siiski vähemuses ja infosulg on tõenäolisem tekkima kommunikatsiooniahela järgmistes lülides – EKSL kui spordialaliidu esimene valik informatsiooni jagamiseks, on põhjendatud.

Kuna koolituste organiseerimine oli EDGLi ülesanne, oli mõistlik vähendada info vahendajaid. Tagantjärele võib seda otsust kriitiliselt hinnata. Eelregistreerimise info saadeti õpetajatele läbi EKSLi ja vastuste hulk oli suur, huvi näitas üles 165 õpetajat 51 koolist. Järgmisena võtsin saadud meiliaadresside kaudu ühendust enda töömeili kaudu; koolitusel osalemise kinnituse sain vähem kui pooltelt. Lisaks kinnitamisele palusin märku anda ka loobujatel, mida tegid üksikud, seega on kaks võimalust – nad kas loobusid suhtlusest ühepoolsest või ei jõudnud kirjad neile kohale. Hilisemas tööpraktikas on ette tulnud mitmeid olukordi, kus minu aadressilt väljastatud kiri on sattunud rämpsposti alla.

Suure erinevuse huviliste ja osalejate vahel võis põhjustada ka sügise ja kehvade ilmade saabumine ning asjaolu, et koolitus oli tasuline. Samas vähenes drastiliselt ka vastuste hulk hiljem saadud tagasiside küsimustikule. Fakt, et adressaatidega oli kontakt loodud, kuid tagasisidet andis vähem kui veerand, viitab suhtlusest ühepoolsele loobumisele.

Intervjueeritud õpetajate hinnangul võiks läbi EKSLi tulla võistluste infole täiendavalt rohkem erinevaid alasid puudutavaid üleskutseid. Eesti Koolispordi Liidu esindajate sõnul on spordimaastikul puudus kommunikatsioonipädevusest nähtavuse suurendamiseks ja lisaks kinnitasid nad liidu tegevussuuna laiendamist üldise liikumisharjumuse kujundamise suunas, jättes võistlemise boonuseks. See toetab samuti EKSLi ja spordialaliitude suuremat koostööd. Vaatamata sellele, et koolitused, kampaaniad vm tegevused võivad olla üleval kodulehtedel, jaotuvad õpetajad umbkaudu pooleks selles osas, kas nad tarbivad infot passiivselt või aktiivselt, st võtavad vastu neile saadetu või otsivad ise. Sellise süsteemiga infot jagades saaks kätte ka passiivse poole.

4.4. Soovitused

Esimene soovitus on keskenduda sellele, kuivõrd toetab spordiala liikumisharjumuse kujunemist noortes. Seejuures tasub ala siduda olemasolevate võimalustega, tõsta esile selle iseseisva harrastamise lihtsat ja soodsat kättesaadavust. Kui võimalused on piiratud, tasub mõelda ala kohandamisele etteantud oludes. Mõõndusi võib teha elulisi oskusi arendavate alade puhul, mil hakkamasaamine võib olla elulise tähtsusega. See tähendab, et näiteks ujuma õppimiseks tuleb ujula puudumise korral leida ka kaugem või ebamugavam moodus.

Koolitused võivad olla õpetajatele suunatud või näidistunni näol õpilastele. Viimasel juhul on hea kaasata oma eriala eeskujusid, veel parem, tuntud sportlasi. Olenemata auditooriumist peaks koolitus olema igal juhul kaasahaarav ja lõbus.

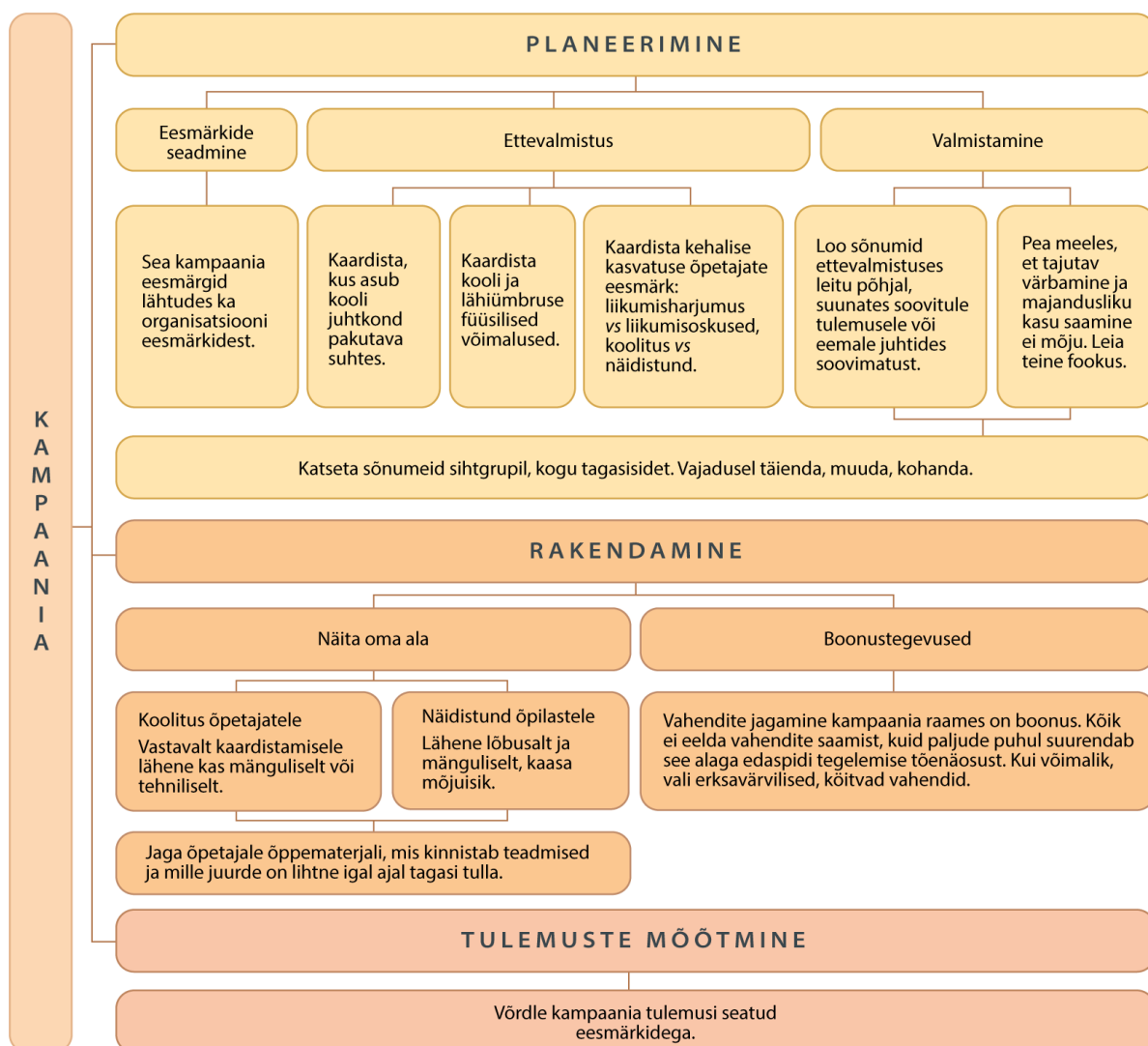
Võib olla koole, kus konkreetse ala algõpe on juba läbitud ning soovitakse tehnilisemat lähenemist, laiemaid teadmisi. Selleks, et teada, milline suund koolituse läbiviimiseks valida, tuleb teha eeltööd ja kaardistada eelistused.

Lisaks oma ala näitamisele tuleb jagada juhendmaterjale teadmiste kinnistamiseks ja meeldetuletamiseks nii õpetajatele kui õpilastele. Veel on õpetajate poolt oodatud juhendid erinevate mängude läbiviimiseks lastega. Nende puhul võiks mõelda erinevatele vanuserühmadele.

Spordivahendite jagamine kampaania raames on boonus, kuid mitte määrav osa. Kuid sõltumata sellest, kas neid jagatakse või ainult näidatakse, tasub valida neid visuaalse atraktiivsuse alusel. Erksad värvid või eriline kuju võivad mõjuda huvipakkuvalt.

Viimane ja kõige olulisem on mõista, et igasugune värbamine võib mõjuda vastupidiselt. Suur osa intervjueritustest tõid selle välja ilma et oleksin sellele kuidagi suunanud.

Oma kampaania jagamiseks on mõistlik kasutada olemasolevaid ja toimivaid kanaleid. Eesti Koolisporti Liidu liikmed on piirkondlikud spordiorganisatsioonid, kelle valduses on koolide ja kehalise kasvatuse õpetajate ajakohastatud kontaktid. Tulemustest selgus, et info liikumine võib vahel olla häiritud, kuid seda pigem koolisisiselt. Sellegipoolest on kättesaadav vastuvõtjate arv sellisel viisil tõenäoliselt suurem, kui seda oleks kasutades nende jaoks võõrast meiliaadressi.

Joonis 1. Ülevaatlilik tabel soovitustega kampaania läbiviimiseks (Allikas: autori koostatud)

4.4.1. Soovitused Eesti Koolispordi Liidule

Näen selgelt, et EKSLil on huvi olla laiemalt koolisporti juhtivas rollis ja õpetajatel on huvi saada informatsiooni. Samas tõid õpetajad välja, et lisaks võistluste infole võiks olla ka muid toredaid pakkumisi. Nende all peetakse enam silmas huvitavaid koolitusi kui värbamist trenni või vahendite müüki. Intervjuudest selgus ka, et kasuliku info üheskoos saamine on tulemuslikum. Minu soovitus EKSLile on teha ettepanek alaliitudele, klubidele jt

spordiorganisatsioonidele saata iga perioodi lõpus järgmise perioodi plaanid ja pakkumised, mida omakorda enda uudiskirjas jagada. Seejärel võiks määrata kindlad uudiskirja väljastamise ajad, mis aga ei tähenda, et vajadusel ei võiks vahepeal erakorralist infot jagada. Nii saavad kõik info saatjad ja ka vastuvõtjad paremini oma tegevusi planeerida.

Teades nüüd ka seda, et koolid ja õpetajad võivad oma tegemistes olla erineva suunitlusega ja huvid ei pruugi kattuda, tuleks mõelda, kuidas vältida infomüra. Digitaalsete kanalite ja nende pakutavate võimaluste rohkus on ületanud kõik traditsioonilise meedia kvantitatiivsed piirid (Wenxiu, 2015), mistõttu on see lihtne tekkima. Iga õppeaasta alguses võiks kaardistada kehalise kasvatuses õpetajate aasta plaanid ja eesmärgid. Liikumisõpetuse rakendamisega võib koolidesse pidevalt jõuda mitmeid uusi alasid. Samuti võivad vahetuda õpetajad, kelle isiklikud pädevused on erinevad ja seega ka eelistused, mida õpilastega koos teha. Selle info põhjal võiks filtreerida edaspidi vastavale koolile saadavat sisu.

Eelnev võib tunduda mahuka tööna ja eeldab teostamiseks pädevat inimest. Samas on nimetatud tegevused perioodilised, mistõttu arvan, et sisseostetav teenus võib lahendada probleemi ilma järjepideva tööjõukuluta.

4.5. Arutelu

Õpetajate arusaam kehalisest kasvatuses kattub selle uuendatud kontseptsiooni, liikumisõpetuse ainekava põhimõtetega. Erss jt (2016) uuritu põhjal sõltub õpetajate motivatsioon õppekava rakendada sellest, kui palju ta sellega suhestub ning suhestumist ja seega ka motivatsiooni suurendab selle loomises osalemise võimalus. Nii liikumisõpetuse ainekava väljatöötamises kui ka Liikuma Kutsuva Kooli programmis osalemine näitab positiivseid, eesmärgipäraseid tulemusi – enamuse intervjuueeritud õpetajate esmane ja siiras soov on saada noored liikuma ning kujundada neis elukestva liikumise harjumus vastukaaluks varasemale hindamispõhisele süsteemile. Kõik intervjuueeritute tegelevad vähemal või suuremal määral spordialadega, mida ei ole riiklikus õppekavas ja on õpilaste liikumisharjumuse kujunemise nimel valmis vastu võtma uusi alasid ja ideid nende harrastamiseks. Tunnetuslikult kõlas intervjuudes entusiasmi ja kirge justkui leitaks nüüd lõpuks ometi tõelist erialast väljundit.

Arvestades, et liikumisõpetuse ainekava lisamine riiklikusse õppekavasse ja igasse kooli jõudmine on lähiaja küsimus, tuleks tagada senisest suurem valmisolek oma ala tutvustada. Käesolev töö ei anna ülevaadet, kui suur on huvi mittetraditsiooniliste alade vastu Liikuma Kutsuva Kooli programmi välistes koolides, kuid teoreetiliselt on üle poole Eesti koolidest katmata. Spordialaliidud, klubid jm organisatsioonid on oodatud oma ala tõenäoliselt suuremas matus tutvustama, kuid vaatamata sellele, et kommunikatsioon on kõigi igapäevaelu osa ning tundub lihtne ja loomulik, on vaja kampaania edukuse tagamiseks erialaseid teadmisi ja sihistatud tegevusi. Kommunikatsioonipädevus Eesti spordiorganisatsioonide hulgas on Eesti Koolispordi Liidu esindajate sõnul pigem tagasihoidlik (Metsaru, 2021), kinnitades veel kord Kärbi (2018) leitud, et erialainimeste värbamine on alaliitude jaoks keeruline. Käesolev töö on kogum sekundaarsetest ja empiirilistest andmetest, mis rõhutab kattuvaid osi ja mille põhjal saab abistava materjalina välja tuua kõige olulisemad tegevused spordiala tutvustamiseks koolidele. Neist olulisim on koolitus (Mooses jt, 2021), kuid millisel kujul seda teha, tuleb uurida kommunikatiivsete tegevuste abil. Kommunikatsiooni kõige lihtsam mudel sisaldab endas sõnumi saatjat, sõnumit ja vastuvõtjat (Palmaru, 2004), kus sõnum peab olema koostatud vastuvõtja arusaamadest lähtuvalt (Vaarik, 2014). Seega on kampaania üks alustala planeerimine ja ettevalmistus, mis hõlmab endas muu hulgas sihtgrupi kaardistamist (Littlejohn ja Foss, 2009). Paraku ei saa öelda, et oleksin enda korraldatud kampaanias seda teinud, mis kajastus ka tagasisides. Edaspidi läheneksin igale koolile individuaalselt. Samuti kaasaksin tuntud sportlasi, sest Vaarik (2014) ütleb, et see mõjub nii suurele kui pealiskaudselt vastuvõtvale auditooriumile veenvamalt, mida kinnitasid ka õpetajad.

4.6. Uurimisviisi kriitika

Minu uurimuse tulemusi võib üldpildi suhtes moonutada asjaolu, et kõik intervjueeritud õpetajad olid koolist, mis on liitunud Liikuma Kutsuva Kooli programmiga. Nende autonoomia ja tegutsemisvabadus ei olnud oluliselt piiratud, andes aimu juhtkonna kõrgest teadlikkusest ja toetusest, kuid seda ei saa laiendada kõigile koolidele. Sotsioloog Erving Goffmani dramaturgilise lähenemise järgi võime kaaluda ka teatud ulatuses mulje kujundamise aspekti. Goffman kirjeldas elu kui lava ja suhtlust kui üksteise järel toimuvaid näitemänge, milles igaüks

püüab eneseesituse tehnikate abil luua teatud mulje, üldjuhul meeldiva ja pooldava (Kõuts-Klemm ja Korts, 2010). Asetades selle õpetajate jaoks tajutavalt olulise tähendusega intervjuu konteksti, võisid kirjeldused edukatest tegevustest olla võimendatud ja eeldatud ootustele vastavaks vormitud.

Teiseks loetakse kvalitatiivse analüüsi miinuseks uurija võimalust koguda tõendusmaterjali valikuliselt ehk (alateadlikult) õngitseda sobivat infot (Kalmus jt, 2015). Arvestades, et minu uurimuse eesmärk on toetada liikumisõpetuse rakendamist, siis kehtib ka eeldus, et ainekava ja õpetajate valmisolek on vastavuses ning seega võin alateadlikult tõsta esile seda kinnitavaid leide. Selle vältimiseks soovitan Kalmus jt (2015) juba valimi loomisel lähtuda selgelt määratletud põhimõtetest. Tõelise ülevaate saamiseks oleks tarvis uurimus läbi viia ka koolides, mis ei ole Liikuma Kutsuva Kooli programmiga liitunud. Paraku ei vastanud minu püüdlustele kontakti saada ükski neist koolidest, millest võib omaette järeldusi teha.

Veel pean arvestama võimalusega, et mulle kui kettagolfi kampaania läbiviijale ei soovita kriitilist tagasisidet anda, kuid rõhutasin intervjuueeritavatele, et küsitluse viin läbi tudengi rollis ja õppimise eesmärgil, mitte oma organisatsiooni esindajana. Usun, et suures pildis oli saadud informatsioon tõene. Paaril juhul tajusin alltekstina, et kettagolfi koolitus oleks võinud olla tasuta, selgelt seda keegi välja ei öelnud. Samas tean ka piiranguid, mis olid seatud mulle kui kampaania läbiviijale ning parim, mis ma teha saan, on võtta see info endaga kaasa tuleviku tegemiste ettevalmistusse.

KOKKUVÕTE

Õpetajad, kelle kool on liitunud Liikuma Kutsuva Kooli programmiga, näitasid selget valmisolekut uue liikumisõpetuse ainekava õppekavasse viimiseks ja õppetöös rakendamiseks. Veelgi enam, intervjueeritud õpetajatest enamik on juba laiendanud õpilastega läbiviidavate spordialade valikut ning märkimisväärne osa tegi seda ka enne Liikuma Kutsuva Kooli programmi käivitumist. Alade valiku laiendamist on mõjutanud nii kooli ja selle ümbruse võimalused, aga ka piirangud, ning erialane professionaalsus ja tervise edendamisega seotud eesmärgid.

Sellegipoolest ei pruugi valmis olla koolid. Selle all pean silmas kooli juhtkonda, kel võib puududa erialane pädevus ja arusaam erinevate alade harrastamise vajalikkusest ning kogu liikumisõpetuse suurest eesmärgist. See võib piirata kehalise kasvatuse õpetaja autonoomiat ja tegutsemisvabadust nii sotsiaalsete kui füüsiliste piirangute kaudu. Seetõttu peaksid erinevaid liikumisharrastusi pakkuvad kampaaniad olema suunatud laiemale sihtgrupile kui vaid kehalise kasvatuse õpetajad.

Kuna koolil kui tervikul või selle juhtkonnal ei pruugi olla valmisolekut võtta vastu uudeid hoiakuid, tuleb avada tausta – kuidas aitab erinevate ja eelkõige elustiilialade harrastamine kaasa tervise hoidmisele ja edendamisele ning veelgi enam motivatsioonile olla tervislik. Kampaania sõnumid võivad olla tervisliku eluviisi kasulikkust avavad ja sellele suunavad või vastupidi ebatervislikust eluviisist eemale juhtivad. Muu hulgas tuleb arvestada, et suuremale või infot pealiskaudselt vastuvõtvale auditooriumile tuleb sõnum teha lihtsasti mõistetavaks või kasutada eeskujuna asjakohast esinejat, kelle teadmised ja varasem tuntus mõjuvad veenvalt.

Võttes veel kord aluseks, et tegemist on sotsiaalset käitumist kujundava kampaaniaga, ei tohiks selle põhisõnumiks olla trennidesse, klubidesse jne värbamine, mis viitab enam majandusliku kasu kui väärtustega kattuvale eesmärgile. Intervjueeritud õpetajate jaoks on uue ala koolis harrastamise esimeseks kaalukohaks väärtused – tervise hoidmine ja edendamine iseseisva liikumisaktiivsuse juhtimise oskusega väljaspool kooli hõlpsasti kättesaadavas vormis.

Kättesaadavuse hindamisel tasub kaardistada ümbruskonna võimalusi ja maastiku eripärasid. Kui eelnev soosib ala harrastamist, on selle vastuvõtmine õpetaja poolt tõenäolisem.

Lisaks asjaoludele, mis ei ole spordiala tutvustaja kontrolli all, on võimalik kasutada teisigi mõjuvaid abivahendeid poolehoidu võitmiseks. Väga lihtne kuid kaalukas on otsustamine, milliseid näidisvahendeid kampaania raames kuvada ja proovida lasta. Ühest intervjuust selgus, et erksad värvid võivad lisada atraktiivsust esemele, mille esmane funktsioon ei ole olla esteetiline, kuid see võib olla ainus tuttav ja emotsioone tekitav tegur. Asjaolu, et seda kinnitas õpetaja nii enda puhul kui ka tähelepanekuna õpilaste peal, lisab leiule suuremat väärtust. Teine kaasahaarav element on ala tutvustamine lõbusalt ja mängulises vormis. Ühelt poolt tekitab see sihtgrupis positiivset emotsiooni ja usku ala jätkusuutlikkusse koolis ja teisalt annavad need lisaideid, mida teha koos õpilastega.

SUMMARY

Findings from the interviews conducted with physical education teachers whose school has joined the Schools in Motion programme indicate that they are clearly ready for the new physical education curriculum to be included in the general curriculum and implemented in their teaching. Moreover, most of the teachers interviewed have already expanded the range of sports practiced in their physical education (PE) class, and a significant proportion did so even before the launch of the Schools in Motion programme. Expanding the range of different sports has been influenced by the opportunities as well as the constraints of the school and its surroundings, as well as teachers' professionalism and health promotion goals.

However, schools may not be ready. By this I mean the school management, who may lack the professional competence and understanding of the need to practice different sports and the great purpose of the PE reform. This can limit both the autonomy and agency of the physical education teacher through both social and physical restrictions. Therefore, campaigns offering a variety of physical activities should be targeted at a wider audience than just physical education teachers.

As the school as a whole or its management may not be ready to adopt innovative attitudes, it is necessary to open the background - how the pursuit of different and especially lifestyle sports contributes to maintaining and promoting health and, even more, motivating to be healthy. Campaign messages can open up the benefits of a healthy lifestyle and guide the audience to practice it or, on the contrary, divert them from an unhealthy lifestyle. Among other things, it must be taken into account that the message to a larger or superficially receptive audience must be made easy to understand or be based on social learning, i.e using a competent influencer whose knowledge and previous reputation are convincing.

Reiterating that this is a campaign to shape social behavior, its main message should not be to recruit for training, clubs, etc., which refers more to economic gain than to sharing the same values. For the interviewed teachers, the first point of consideration in pursuing a new field of sports at school is values - maintaining and promoting health through the ability to manage

independent physical activity outside of school in an easily accessible form. When assessing accessibility, it is worth mapping the possibilities of the surroundings and the peculiarities of the landscape. If the previous favors the sports in question, the school is more likely to accept it.

In addition to circumstances beyond the control of the sports promoter, other effective tools can be used to gain support. It is very simple but important to decide which sample equipment to display and let to try out in the campaign. One interview revealed that bright colors can add attractiveness to an object whose primary function is not being aesthetically strong, but may be the only familiar factor to create emotions. The fact that this was confirmed by the teacher both in their own case and as an observation on the students adds more value to the finding. Another captivating element is the introduction of the sports in a fun and playful way. On the one hand, it creates a positive emotion and belief in the sustainability of practicing the sports in the school for the target group, and on the other hand, it provides additional ideas for what to do with the students.

ALLIKAD

1. Aava, K. (2003). *Veenmiskunst*. Tallinn: Avita.
2. Belanche, D., Casaló, L. V., Flavián, M. ja Ibáñez-Sánchez, S. (2020). Building influencers' credibility on Instagram: Effects on followers' attitudes and behavioral responses toward the influencer. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 61(102585), 1-11.
<https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2021.102585>
3. Biesta, G. ja Tedder, M. (2007). Agency and learning in the lifecourse: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults*, 39(2), 132-149.
<https://doi.org/10.1080/02660830.2007.11661545>
4. Busco, C. (2009). Giddens' structuration theory and its implications for management accounting research. *Journal of Management & Governance*, 13, 249–260.
<https://doi.org/10.1007/s10997-008-9081-6>
5. Eesti keele seletav sõnaraamat. (2009). *Eesti Keele Instituudi koduleht*. Kasutatud 18.02.2022, <http://eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=traditsiooniline>
6. Eesti Vabariigi haridusseadus. (22.01.2018). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 19.04.2022, <https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018004>
7. Erss, M., Kalmus, V. ja Autio, T. H. (2016). 'Walking a fine line': teachers' perception of curricular autonomy in Estonia, Finland and Germany. *Journal of Curriculum Studies*, 48(5), 589-609. <http://dx.doi.org/10.1080/00220272.2016.1167960>
8. Erss, M. (2018). 'Complete freedom to choose within limits' – teachers' views of curricular autonomy, agency and control in Estonia, Finland and Germany. *Journal of Curriculum Studies*, 29(2), 238–256. <https://doi.org/10.1080/09585176.2018.1445514>
9. Frostenson, M. (2015). Three forms of professional autonomy: deprofessionalisation of teachers in a new light. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 2015(2), 20-29.
<https://doi.org/10.3402/nstep.v1.28464>
10. Gilchrist, P. ja Wheaton, B. (2011). Lifestyle sport, public policy and youth engagement: examining the emergence of parkour. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 3(1), 109-131. <https://doi.org/10.1080/19406940.2010.547866>

11. Gümnaasiumi riiklik õppekava. (23.04.2021). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 9.03.2022, <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021011>
12. Gümnaasiumi riiklik õppekava. Lisa 7. (2011). Kasutatud 9.03.2022, https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1230/4202/1011/2m_lisa7.pdf#
13. Janeckova, K., Hamrik, Z., Matusova, M. ja Badura, P. (2021). “I am going out!” – lifestyle sports and physical activity in adolescents. *BMC Public Health* 21(1), 1–10. doi:[10.1186/s12889-021-11066-3](https://doi.org/10.1186/s12889-021-11066-3)
14. Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://sisu.ut.ee/samm/kvalitatiivne-sisuanalyys>
15. Kask, R. (2016). *Turunduskommunikatsiooni rakendamise võimalused noorsportlaste leidmiseks Eesti kergejõustikuklubide näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž, ettevõtluse osakond.
16. Koppel, K. (2020). Koolid katsetavad kehalisse kasvatusse uuendusi toovat ainekava. *ERR*, 13. jaanuar. Kasutatud 25.10.2021, <https://www.err.ee/1022643/koolid-katsetavad-kehalisse-kasvatusse-uuendusi-toovat-aineka>
[va](https://www.err.ee/1022643/koolid-katsetavad-kehalisse-kasvatusse-uuendusi-toovat-aineka)
17. Korp, L. (2017). *Koolide liikumisprogramm: sotsiaalsed praktikad ja eneseesitus*. Magistritöö. Tartu Ülikool Kommunikatsioonijuhtimise õppekava.
18. Kõuts-Klemm, R. ja Korts, Külliki. (2010). *Ülevaade meedia ja kommunikatsiooni teooriast*. Loengumaterjal. Kasutatud 20.05.2022, https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15925/Meedia_ja_kommunikatsioon.pdf?sequence=1&isAllowed=y
19. Kärp, M. (2018). *Spordiorganisatsioonide tulemuslikkuse hindamise vajalikkus ning võimalused eesti spordialaliitude näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž, ettevõtluse osakond.
20. Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M ja Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://sisu.ut.ee/samm/intervjuu>

21. Liikumisõpetuse ainekava. (2021). *Liikuma Kutsuv Kool*. Kasutatud 23.05.2022, <https://www.liikumakutsuvkool.ee/wp-content/uploads/2021/03/LiikumisopetuseAinekaval2.02.21.pdf>
22. Littlejohn, S. W. ja Foss, K. A. (2009). *Encyclopedia of Communication Theory. I osa*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
23. Metsaru, M. (2021). *Autori intervjuu*. Elva, 11. november.
24. Mooses, K. (2017). *Physical activity and sedentary time of 7–13 year-old Estonian students in different school day segments and compliance with physical activity recommendations*. Doktoritöö. Tartu Ülikool, liikumis- ja sporditeaduste õppekava. <http://hdl.handle.net/10062/56798>
25. Mooses, K., Vihalemm, T., Uibu, M., Mägi, K., Korp, L., Kalma, M., Mäestu, E. ja Kull, M. (2021). Developing a comprehensive school-based physical activity program with flexible design – from pilot to national program. *BMC Public Health* 21(92), 1–14. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-10111-x>
26. Myburgh, E., Kruger, M. ja Saayman, M. (2019). When sport becomes a way of life – a lifestyle market segmentation approach. *Managing Sport and Leisure*, 24(1-3), 97-118. doi: [10.1080/23750472.2019.1590156](https://doi.org/10.1080/23750472.2019.1590156)
27. Nguyen, D., Pietsh, M. ja Gümüş, S. (2021). Collective teacher innovativeness in 48 countries: Effects of teacher autonomy, collaborative culture, and professional learning. *Teaching and Teacher Education*, 106, 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103463>
28. Palmaru, R. (2003). *Juhatus kommunikatsiooniteooriasse*. Tallinn: Akadeemia Nord.
29. Past, A. (2008). *Juhtimine ja suhtekorraldus. Meelespealilledega tass*. Tallinn: Periodika.
30. Pettai, M. (2021). *Autori intervjuu*. Elva, 11. november.
31. Põhikiri. (2007). *Eesti Koolispordi Liidu koduleht*. Kasutatud 9.03.2022, <https://koolisport.ee/et/pohikiri>
32. Põhikooli riiklik õppekava. (29.08.2014). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 9.03.2022, <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021010>
33. Põhikooli riiklik õppekava. Lisa 8. (2011). Kasutatud 9.03.2022, https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1230/4202/1010/Lisa_8.pdf#
34. Schwarz, E. C. ja Hunter, J. D. (2008). *Advanced Theory and Practice in Sport Marketing*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

35. Smith, R. W. (2020). Organizing participation of a lifestyle: The constitutive power of new media discourse. *Discourse, Context & Media*, 33, 1–9.
<https://doi.org/10.1016/j.dcm.2019.100368>
36. Säfvenbom, R. ja Stjernvang, G. (2020). Lifestyle sport contexts as self-organized epistemic cultures. *Sport, Education and Society*, 25(7), 829–841. doi:
[10.1080/13573322.2019.1657080](https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1657080)
37. Säfvenbom, R., Wheaton, B. ja Agans, J. P. (2018). How can you enjoy sports if you are under control by others? Self-organized lifestyle sports and youth development. *Sport in Society*, 21(12), 1990–2009. doi:10.1080/17430437.2018.1472242
38. Säärits, A. (2019). Maret Pihu: kehalise kasvatus uue õppekava märksõnad on mitmekülsus, tervis ja heaolu. *ERR*, 26. mai. Kasutatud 24.10.2020,
<https://sport.err.ee/946027/maret-pihu-kehalise-kasvatuse-uue-oppekava-marksonad-on-mitmekulgsus-tervis-ja-heaolu>
39. Toome, T. (2007). *Veebilehekülje kommunikatsioon sotsiaalturunduslikes kampaaniates*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.
40. Täht, Stella (2017). *Kehalise kasvatus ainekava muutuse kommunikatsiooni analüüs. Praktiline kommunikatsiooniprojekt*. Magistritöö. Kommunikatsioonijuhtimise eriala.
41. Vaarik, D. (2014). *Sõnumiseadja käsiraamat*. Tallinn: Memokraat.
42. Üldhariduse valdkonna reformid. (2021). *Euroopa Liidu koduleht*. Kasutatud 09.01.2022,
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-20_et
43. Üldinfo: programm Liikuma Kutsuv Kool. (2021). *Liikuma Kutsuva Kooli kodulehekülg*. Kasutatud 5.01.2021, <https://www.liikumakutsuvkool.ee/yldinfo/>
44. Wenxiu, P. (2015). Analysis of New Media Communication Based on Lasswell's "5W" Model. *Journal of Educational and Social Research*, 5(3), 245–249. DOI:10.5901/jesr.2015.v5n3p245
45. World Health Organization. (2010). *Global Recommendations on Physical Activity for Health*. Šveits: World Health Organization.

LISA 1. Õpetajatega läbiviidud intervjuude kava ja koodipuu

Intervjuude kava

1. Millise kooliastme kehalise kasvatuse õpetaja olete?
2. Kas te olete tegelenud kehalise kasvatuse tunnis aladega, mida ei ole õppekavas?
 - a. Mis need on (olnud)?
 - b. Mille põhjal valitud?
3. Kas väljastpoolt on tulnud pakkumisi mõnd spordiala tutvustada?
 - a. Kuidas jõudis teieni info?
 - b. Jätkasite koostööd / ei jätkanud?
 - c. Mis soosis / takistas?
4. Kas te olete kuulnud kettagolf koolidesse kampaaniast?
 - a. Kuidas jõudis teieni info discgolfi kampaania kohta?
 - b. Milline oli kooli juhtkonna roll otsuses kampaanias kaasalöömiseks?
5. Milline on teie varasem kokkupuude discgolfiga?
 - a. Kas kampaania tegevustest (koolitus, vahendid, juhised, mängud) piisas, et anda lastele teadmisi edasi ja koostada discgolfitemalise tunni kava?
 - i. Millest tunnete puudust?
 - b. Kuidas hindate kampaania ajalist ülesehitust – kas antud kampaania tegevused ühe õppeaasta jooksul on paras maht?
6. Mida on teie hinnangul eduka kampaania jaoks vaja, pidades silmas õpilasi, kehalise kasvatuse õpetajaid, aga ka kooli laiemalt (nt juhtkond, kui on vaja lisavahendeid)?
 - a. Kes võiks veel kaasa aidata?

Koodipuu

Mõjutegurid
Põhimõtetega haakuvad

INT #1	Et see on nagu selline kõige suurem eesmärk neid alasid võib-olla ka valides ja just see, et neid asju saab teha tasuta näiteks disc golf, rannatennis ongi hea näide, et nad saavad tasuta neid kasutada, eks ole, et ma ei pea selleks mingit kaarti omama.
	Me vaatame kõigepealt alade põhjal, et kas oleks õpilastele kasulik, et nad saavad ise vabal ajal midagi teha.
	Me proovime vaadata, mida nad iseseisvalt ise saaksid pärast kooli teha. Me nii-öelda anname õnge, õpetame A ja B ära ja siis pärast minge ja tehke ja olge aktiivsed väljaspool kooli.
	Näiteks disc golf on minu meelest üks väga hea väljund, kus sa ei pea riideid vahetama või sa ei pea nagu keerulisi asju tegema, vaid mingeid toredaid väljakutse turniirikesi teha või või lihtsalt mingisuguseid toredaid aktiivsushetki teha koolipäeva sees, mida siis noored nagu ise korraldaksid, teeksid.
INT #2	Ma arvan, et see oleks üks põhjus, et ta oleks ikkagi nagu laialt... ta annaks noorele inimesele võimaluse pärast gümnaasiumi lõpetamist seda ala kasutada enda liikumisaktiivsuse juhtimise juures.
	Me haakuma sellega, mida meil on vaja.
INT #3	Mees oli Austriast, äkki käis tutvustamas street-reketit. Ja vot see oli äss, oli põnev lugu ja see on hästi lihtne. Sest seda saab niimoodi mängida, et sa paned staadionile suvalisse kohta, kus on võimalik joonistada, asfaldi peale kriidiga väljak maha ja saab mängida.
INT #5	Jalgratast, ma tundsin, et tegin lihtsalt neile siukest ABC, sest et väike maakoht või väike maakool, et lihtsalt nad arvavad, et seal umbes ei peagi kiiver peas olema ja seal me sõidame, kuidas tahame, mis iganes, et linnalastel on nagu see rohkem selgeks tehtud, et no loomulikult, seal on oht kordades suurem ka. Et sellepärast see jalgratas.
	Loomulikult peab õpetaja ise nagu tahtma, olema motiveeritud, siis ta suudab ka lapsed tööle panna.
INT #8	Nende põhjal, mis mind ennast huvitab ja mis on mulle kättesaadav.
	Mina olen seda meelt, et mina vean hea meelega lapsi mööda linna, sest et kui ta selle kooli lõpetab, siis tal oleks teada, kus asub padel, kus asub seinaronimine, kus asub uisutamine, kus asub suusatamine.
	See tähendab seda, et sa harrastad erinevates kohtades erinevaid asju, kõike, mis pähe tuleb, söödad lastele ette. Kui ta siit koolist lendu läheb ükskord, tal on valikuvõimalus, ta teab, mida oma selle aktiivse eluga pihta hakata.
	Viimane töövõit on mul see jääplatsi peal [...] kuuendas klassis avastasin, et jube hästi uisutab ja sebisime talle kiiruisutrenni. /.../ Ma olen sada prossa kindel, et kui ta poleks minu trenni sattunud ja seda uisutamist proovinud ja kui ma poleks seal kiiruisutreeniga ühendust võtnud ja öelnud, et kuule, mul on üks kutt, võta, ja kui ma poleks vanemale helistanud, kuule, saada oma poiss kiiruisutrenni, ta ei oleks sinna läinud. Täiesti ebatraditsiooniline ala ju.
INT #11	Eesmärk on tegelikult liigutust näidata neile, viskeliigutusi on erinevaid. Et kui sa palli viskad, kui sa granaati viskad, oda viskad ja kui sa siis heidad, tõukad, siis on need sama kõik, mis keha teeb. Kui sa kuuli selsse... Hüppab midagi, kas kaugushüpet, kõrgushüpet, siis tegelikult ka, et sa, sa nagu üritad neile selgeks teha, mis selle asja eesmärk, kuhu sa siis nagu tahaks. Kas

	eesmärk on ainult ülesse või eesmärk on ka edasi saada. /.../ Lõpuks on nii, et sa oskad põrgatada kummipalliga nagu korvpalli, hüpitada palli nagu võrkpalli, visata palli väravasse, lüüa palli, et lõpuks jõuad nende igasuguste tegevustega erinevate pallimängude juurde ja nüüd iseasi, kas siis õpilane tahab selles suunas minna, aga tal on vähemalt need oskused olemas.
Põhimõtetega mittehaakuvad	
INT #1	Kui me teame, et meil ei ole neid teatud vahendeid kuhugi panna, paigutada, ja nad ei haaku ka väga sellise vaba aja tegevusega, et siis me teeme ikkagi mingid teadlikud valikud.
INT #2	Noh, vahel mõjuvad need, et tulge meile, tulge meile, siis saate seda, need mõjuvad vastupidiselt.
INT #9	Osad on ju need spordialad, millega otsitakse lihtsalt oma trenni, neid uusi nägusid, tullakse lihtsalt natuke räägitakse, aga aga eriti nagu ei noh...
Tegevuslikud	
INT #1	Rohkem läks käima tänu sellele, et liit pakkus kõik nagu täiskomplektina koos varustuse ja õpetamise ja materjalidega, et see on nagu kõige parem variant, et miski asi üldse koolist nagu tööle läheks. Ja see oli tasuta.
	Olekski vaja sisendit, et kui me ei lähe seda õiget mängu mängima, et meil on aega viisteist, kümme, kakskümmend minutit, et mingisuguseid nippe ja nõkse, kuidas nad seal nagu saaksid huvitavalt neid asju teha.
INT #2	Kui see oleks nüüd asi, mis on meil täiesti null, siis kindlasti õpetajatele endale sellist elementaarsemat. Kuidas ma siis ütlen, kas õppematerjali või mingit sellist. Noh, et millest jääks, et üks asi on see, et ma õpetajana teen selle asja läbi. Aga, et sellest jääks maha mingisugune materjal, mille juurde ma saan tagasi tulla, mingi hästi lihtne materjal.
	Ja võib-olla just siis pööratagi rõhku sellele kinnistava koolituse abil just nimelt, et teha läbi neid, mingeid selliseid kergemini kasutatavaid mängu. Et gümnaasist on jah natukene teisest puust juba, et tema jaoks on võib-olla huvitav see ka, kui nad alustavadki koos ja siis punktikaart käes juba, aga võib-olla põhikooli omad tahaksid rohkem... või mul on selline grupp, kes näevadki tõesti seda korvi ja ketast esimest korda, siis läbi mängulise tegevuse seda neile niimoodi toredamaks teha, et neil hakkaks kergemini välja tulema.
	Jah, et võib-olla oleks võinud mingisugused, kasvõi mingisugust hoiat, mingid joonised meeldetuletuseks endale, sest kohapeal kõik ahah, jah, see oli see põial peal või see nii, aga tuleb mul mingisugune muu mäng peale ja ükskord kevadel kui ma disc golfi'ini jõuan siis...
	Just ja see üritustele kaasamise juures on see, et kõik ei ole võib-olla niisugused, ütleme sellised... Järjest vähem õpilasi on sellised, et ma tahan ise tohutult võistelda, aga samas see ala pakub talle huvi või naudingut, et see panustamine sinna sellesse alasse, selle ala käekäigu heaks, et selle võimaluse võiks anda küll. See kaasamine, kaasa kutsumine, et sa ei pea tulema võistlema, aga tule üritusele.
INT #3	No kui ma pean ikka jube pikalt seda mängu lugema, siis see tähendab seda, et ma pean seda ka väga pikalt selgitama ja siis ta läheb koolitunnis kaotsi.
	No nii kihvt oleks, kui tuleks meile kooli näiteks Kristin korraks rääkima kasvõi sellest oma USA tuurist, kasvõi niimoodi, et tal jookseb selja taga mõni võistlus. /.../ Ja just täpselt

	sellepärast, et nad nagu näeksid ka nagu päriselt, et näed, see inimene on siin olemas, kes USAs Eesti nime kõrgel hoiab. Just see, et nendel koolitustel on endal lõbus. Iga kord, kui endal on väga lõbus, siis mõtled, et koolis lastel on ka lõbus. Me koolis oleme teinud niimoodi, et oleme kutsunud mingite alade niisugused nagu profid kohale ja siis nad kõik vaatavad nime. No muidugi on selliseid ka “kas ma siin pean olema”, aga kindlasti on neid, kes on sellest huvitatud.
INT #4	Kindlasti jätkusuutlikum on see, et koolitatakse õpetajaid, aga ma arvan, et lastele motiveerib just see, et kui ei ole see oma õpetaja, et kui tuleb väljastpoolt. Mõni jalgpalliklubi, kes on käinud meil, ei ole uusi asju toonud, aga et need, mis näiteks nende jalgpalliklubis ei ole enam nagu nende treeningute jaoks hea, aga meie kooli jaoks on see küll täitsa okei. Ma ei leia, et peaks nagu kohe tooma midagi või... Et see tutvustus ja asi, see on juba iseenesest juba väga suur asi.
INT #6	Tegelikult ma olin huvijuht ja siis sealt jõudiski noh, osad pakkumised jõudsidki konkreetselt huvijuhini ja siis mina olin see, kes edastas need siis kehalise kasvatuses õpetajale. Pigem kui on variant nagu ise teie poolt juhtkonda nagu teavitada, siis võiksite kindluse mõttes nagu teha. Võiks olla siis näidistund õpilastele, kus tegelikult mina õpetajana ka kohal. Tegelikult ma ju näen ka selles mõttes, et siis ei ole see, et mind koolitatakse, mina lähen tundi ja siis teen seda edasi, see nagu võtab aega rohkem. Kui tuleb koolitaja minul tundi, mina saan anda kasutada enda tunni aega, mul on tund sisustatud, ma ise õpin kõrvalt selle koolitaja pealt ja õpilastel on mega tore, sellepärast et neil on seal professionaal ja mina hakkaksin kobistama, rabistan ju, neil tuleb see esimene emotsioon kindlasti nagu võib-olla veel põnevam. /.../ See on see, mida praegu liikumisõpetust tegelikult ju taotlebki, õpilaste kehaline, vaimne tasakaal, uued asjad, see ongi väga oluline asi, aga nad ise ei suuda seda teostada. /.../ Et ühesõnaga sellist asja võiks kasvõi nagu kommunikeerida, et kui see liikumisõpetus tuleb ja siis ei oska kõike, ilmselgelt me õpetajana ei saagi kõike osata, siis julgelt nagu võtta teiste professionaalidega ühendust.
INT #8	Aga see oli niisugune kaasaegne tants ja siis tulid treenerid meil saali, kõik tunnid olid täidetud, mega fun oli. Me tegime vist neid kaks tundi, kõik olid erinevad ehk et kui ma nüüd hakkaks tegema neid uuesti, ma peaks nagu väga pingutama, et midagi meelde tuleks. Et siis õnneks nagu saadetakse materjal järgi, et loomulikult alati on toetav materjal kasuks.
INT #10	No lastele lähevad alati peale mingid siuksed mängulised asjad. Kindlasti on hea kui on mingi video, aga seal on vist olemas ka need minu arust. Ma vaatasin, et eeskätt, tagantkätt jne. Jälle see üks ja sama õpetaja räägib seda sama asja. Et kui keegi tuleb väljastpoolt, tavaliselt nad suudavad nagu need lapsed kõik nagu haarata tegevusse. Ja lapsed on just jah, see, et keegi tuleb väljastpoolt ja räägib nagu hästi haaravalt ja nagu saab lastega hästi-hästi nagu kontakti.

Struktuurid	
Füüsilised	
INT #1	/.../ kui on nagu loodud tingimused, et siis me olemegi nende alade peale nagu läinud /.../
	Koolid on väga rahahädas oma vahendite ja asjadega. Ja just see, et kõik nagu kandikul pakutakse ette, et anname kõik võimalused sulle, tule ainult kohale ja tee.
INT #2	Võib-olla pisut katame sellele meie paikkondlikule eripärale, eks ju, et kui [...] linnas oleme keset linna, keset loodust, meil on [...], meil on järve terviserada.
	Ja see põhjus, miks me niimoodi oleme teinud, et kui see [...] loodi, siis öeldi kohe, siia ei tule võimlat /.../. Ja siis me hakkasime mõtlema, et need õpetajad, kes siia kandideerisid, et kuidas üldse saab siin kehalist kasvatust läbi viia, mismoodi, ja siis me vaatasime [...] linna spordikeskuse spordibaasidele otsa ja sportimispaikadele, kus üldse, mida teha saab.
INT #3	Tähendab kool maksis kinni, jah, aga need on lihtsad korvid, vaata, et ma õues neid ka väga mängida ei saa, kui on tuul, siis puhub selle ümber. Siis ketid ei püüa ka, need on nagu kirjaklambrid seal. Et selles suhtes, aga noh, abiks ikka.
	Väga paljudes koolides on, nagu meilgi, kolm klassi korraga tunnis, ehk siis me ei saa tagada turvalisust./.../ Ja ma arvan, et üks põhjus on ka see, et tänu sellele, et ei saa turvalisust tagada, siis koolid ei sebi endale neid kettaid kooli, et tutvustada. Tegelikult võiks ju kasvõi ainult puttimist tutvustada.
	Street-reketid olid niimoodi, et nad andsid meile nagu varianti, kus me saaksime neid osta, aga meie kool on kunagi olnud niisugune tubli võimlemiskool ja siis meil olid võimlemise mingid vineerist tehtud lätakad ja lasime nendest lätakatest tööõpetuse õpetajal reketid välja voolida ja siis kasutame neid.
INT #5	Kõigepealt lähtume loomulikult, et kas võimalused on, et me sõitma kuhugi ei hakka.
	No meie koolis ilmselt on väga raske ja ma arvan, et ei ole selliseid võimalusi. Kui näiteks tuleb koolitaja, siis ta võiks tegelikult juba tuua mingid vahendid, mis jäävadki koolile.
	Kui sul on ikka viissada õpilast või on kolmkümmend õpilast, et noh, loomulikult rahalisi võimalusi on kindlasti vähem.
INT #6	See on niimoodi, et disc golf on enda valik, samas toetab seda ka infrastruktuur.
	Linn omab seal nagu seda platsiaega, nii et siis kool saab tasuta kasutada seda.
	Kui saab kohendada, kohendada olemasolevatesse kooliruumidesse midagi, siis nagu toimiks ka.
INT #8	Kui oleks nii, et näiteks see üks tund õpilastele, see reklaamtund, on tasuta, siis ma käiks kordades rohkem igal pool, sest praegugi on ikkagi takistus, et tahetakse [...] eest nägu viis euri ja siis me ikkagi seletame õpilastele /.../ Aga nüüd lihtsalt käärid tulevad sinna, et kuna meil põhiharidus on tasuta, siis ikkagi, kui keegi seal näpuga järke ajab, siis ütleb, et tutkit, ma ei anna oma lapsele viis euri selle eest, et te lähete kuskile. Õnneks siukseid on ülivähe. Et ja siis me oleme näiteks suusa ja uisu renti põhjendanud ära, et see on sama, kui sa ostad lapsele koolikoti või tossud kekasse, tegelikult. Et sa võid uisud ka osta, sa ei pea rentima. Et meie kool uisutab meil ongi uiske vaja õppevahenditeks ja lapsevanem tagab õpilasele õppevahendid. Et

	selle ümber on kogu aeg mingi teema. /.../ ma ise nüüd jõudsin arutluses sinna, et kas see tasuta on nüüd kõige parem, sest et kui laps on ikkagi raha välja käinud, see on see psühholoogiline nõks, et siis ta nagu võtab asja tõsisemalt tegelikult.
INT #9	Ja siis me saime mingit raha, et natukene neid asju juurde osta siia kooli. Aga vot ei ole ju selliseid kohti, kuhu siin panna kooli ette, sinna puude külge saab, aga noh, see ei ole koht, kuhu nad. Aga siin staadioni pool oli jah, natukene kehv ja natuke pika vahe on see. Muidugi jube lahe, aga no näiteks kooli noh, ei saa nagu tunnis kasutada, sest kus sa need paned. Mõitlesin, et saaks võrkpalli järjest teha. Ei saa. Sest et järgmine kord sa pead koridoris olema. Ja siis läheb see oskus juba niimoodi... Et palju ikka jääb ruumi taha. Meil on selles suhtes küll kehv, et kui ma tean, et mul on kogu aeg terve saal, ma teeks hoopis teistmoodi. Aga ma tean, et mul on pool saali, mul on seekord koridor, ma pean hoopis tegema seda või teist, et ma ei saa teha ühte asja mitu tundi. Et saadki kogu aeg siit natuke, seal natukene, et tegelikult kui õppimiseks läheb, siis peaks ikka olema järjest kolm-neli tundi.
INT #10	Ühesõnaga, see sõltub sellest, mis vahendid meil on. Ongi olemas kunagi ostetud kuskilt taaskasutusest slaalomivarustus ja meil on kohe park siinsamas. Läksime parki ja lapsed lasidki seal hästi palju ja tekkis neid lumelauatajaid. Noh, meie nagu ei mõelnud osta, sest meil on nagu mingid asjad olemas huvi äratamiseks. Ma ise tegin nüüd reketid, kuusteist reketit, kaheksa paari saab mängida, tõmbasime teibi maha.
Sotsiaalsed	
INT #1	Ma arvan, et kindlasti peaks, kui varustuse teema on, siis kindlasti juhtkonnale ikkagi väga seda serveerima ahvatlevalt. Just nimelt sellepärast, et see liikumisõpetus on ju tulemas ja mulle endale tundub, et ikkagi väga vähesed direktorid ja juhtkonnad nagu on jõudnud süüvida, mis see endast kujutab ja miks näiteks <i>disc golf</i> väga nagu toetab seda liikumisõpetust. Ma ei tea, kas selline usaldus on võib-olla, et juhtkond usaldab, mida me teeme ja meie muidugi ütleme neile, kui meil on midagi vaja. Siis juhtkond ütleb, et kui on vaja, siis on vaja ja tuleb hankida.
INT #2	Meie koolis on nii hästi. Juhtkond ütleb, et eksperdid ja spetsialistid olete teie. Kui teie ütlete, et see on vajalik, siis nii on. Kui meil on võimalik, kui koolil on võimalik panustada, siis teeme ära.
INT #3	Meil on nüüd praegu küll läinud väga hästi, ehk siis me oleme läinud lihtsalt juhtkonna juurde Praegusele uue liikumisõpetuse puhul on niisugune lugu, et otseseid norme ei ole ja otseselt selliseid asju ka ei ole, et me peame nüüd tegema seda, seda, seda, et õpetaja saab hästi palju ise valida, mis ta teeb.
INT #4	Meil on ise oma liikuma kutsuva kooli niukene meeskond. See ei koosne ainult kehalise kasvatuse õpetajatest, et seal on ka teisi aineõpetajaid, kes aktiivsemalt tänu selle liikuma kutsuvale koolile.

INT #5	Siin oli ainult minu otsus selles mõttes, et kooli poolt ei, on küll mitte midagi, et.
	No minul on selles mõttes küll praegu päris päris vabad käed, et tuleb täita muidugi õppekava ja programmi
INT #6	Ei, pigem ikka meile õeldi, et minge, minge. Minul oli too päev niikuinii vaba, ma sain minna, aga teisel kahel õpetajal pidid ühe tunni siis nii-öelda iseseisvaks tegema, siis nemad said ka tulla, aga pikem ikka õeldi, et minge.
	Et juhtkond on hästi toetav ja meil on ka selline suunitlus juhtkonna poolt üldiselt, et tehke kõik tunnid õues ja mis iganes teil vaja selle jaoks on, siis lihtsalt andke teada ja õelge.
INT #9	Meil on seitsekümmend viis minutit korruga ja kord nädalas ja siis kui mõnikord veel ära ka jääb, siis lihtsalt me peamegi vaatama, et me saame kuidagi tavalised asjad hinnatud.
	Kuna meil on tunniplaanist välja võetud üks periood täitsa, seitse tundi, seitsme nädala tagant kogu aeg uus tunniplaan, nüüd tuleb vaheaeg, siis on jälle uus tunniplaan, jälle seitse nädalat. Ja nüüd kõikidel klassidel on siis üks seitse välja võetud, sest nendel on parem tunniplaani teha. Ja nüüd siis, et me saaks oma numbrid täis, siis nad iga kuu saadavad meile või toovad näidata treeningpäeviku, kus on neli sissekannet, väljaspool kooli siuke liikumine.
	Mul on siuke tunne, et meil koolis kui seda kehalist ei oleks, oleks kõige lihtsam. Meie ei sega neid, nemad ei sega meid
INT #10	Meil on saal siuke pisike, et igal võimalusel ikkagi õue. /.../ Kõige parem näide tuubitamisest. Ütlesime, et kümme korda peate tuubitama, aga tegelikult tuubitamine tuubitamiseks – allasõit, vahet ei ole, kuidas sõidad –, aga sa pead sellest kallakust ka üles tulema. Meie saame oma selle asja kätte, mis me tahame, et ta saaks koormust sellest jõnksust üles ronida.
Tagasiside kampaaniale	
Kordaminekud	
INT #5	Kettagolfist ma rääkisin ja võtsin oma ketta kaasa lihtsalt puhtalt peale koolitust. /.../ Tänu sellele kampaaniale ja just ma olin küll varasemalt ise mänginud ja käinud mängimas ja kõik niimoodi, aga kool ei teadnud sellest küll mitte midagi.
INT #10	Kindlasti on hea kui on mingi video, aga seal on vist olemas ka need minu arust. Ma vaatasin, et eeskätt, tagantkätt jne.
INT #6	Ma enam ei mäleta, kes levitas, aga see jõudis ikkagi meilide kaudu meieni. Meil tehti siis niimoodi, et kõigile selle piirkonna õpetajatele kogunesime ühel päeval ühel platsil.
Õppetunnid	
INT #3	Just just, kui ma praegu mõtlen, siis ilmselt koolispordi liidu lehel on videod olemas.
INT #5	Mina ootasin rohkem seda, et nagu mänguliselt õpetatakse, et kettagolfis ka saab ju ikkagi mingeid harjutusi, mängu, mingit sellist. Me harjutasime ainult põhimõtteliselt tehnikat. Ja siis see oli nagu justkui mulle õpetajale. Kui järgmine koolitus tuleb, et siis ma ootaks jah, et natuke lõbusam oleks.
INT #6	Seda videoosa ma absoluutselt ei mäleta praegu. Ei kõla, ei, ma ei tea sellest küll mitte midagi.

INT #7	Null on teavet. Mina teadsin siamaani, et see oli nagu niisugune meie ainetoimkonnale korraldatud mingi praktiline koolitus [...] poolt või isegi ei teadnud, et see mingi osa mingist kampaaniast. Ja see on väga suur üle-eestiline kampaania tegelikult.
Kanalid	
Õpetajate vaatevinklist	
INT #4	Võib-olla peaksime ise ka natuke aktiivsemad olema selles suhtes, et mida meie nagu koolina tahame. Milliseid spordialasid meie tahaksime nagu edendada, teha, et igal koolil on ju mingisugune suund või nägemus, et kuidas siis nemad peaksid saama vastavalt nendele tingimustele, mis koolis on.
INT #1	Huvijuhid on ka kindlasti sellised, kes koolis peaksid nagu kõike tegema, mälumängust kuni spordipäevade ohjamine, et näiteks selline valdkond inimesi võiks ka võib-olla olla hõivatud. Kas nad tulevad, aga on teadlikud vähemalt, et sellist aktiivsust on võimalik teha. /.../ Jah, võib-olla teadlikkuse tõstmine, et näiteks mina ise tunnen puudust, et noored ise ei püüa otsida võimalusi, kuidas olla vahetundide ajal aktiivsem.
INT #6	[...] on terve kommuuni kohta tehtud näiteks mingisugune meililist, siis ma nagu näengi, et okei, saatiski mingisugune klubi praegu kõigile [...] õpetajatele need meilid, et ma sealt näen, kooli meilid on taga kõigil.
	Nemad edastavad kõikidele kooliõpetajatele, sest et neil on need meilid nagu kohe käepärast olemas.
INT #8	Ma ootaks pakkumisi ka sulgpalli hallilt või samamoodi kettagolfilt või padelilt või rannavollelt või üldse võrkpallilt. Ühesõnaga minu arust tuleb väga vähe. /.../ Aga niisugust, et oleks nagu mingi praktiline asi, et tulge, õpetajad ja edaspidi tooge õpilased ka siia või tuleme teile kooli. Minu arust seda on ikkagi vähe, et kui meil tekib huvi, me kaevame ise asjad välja.
	Esimene asi, mis ma hommikul avan, on töömeil ja vaatan sealt riburadapidi, meil on tööjuhendisse sisse kirjutatud see, et iga päev peame neid meile lugema. Hea meelega saaks neid pakkumisi sealt, tõesti ei jõua igalt poolt ise kaevata ja otsida. Näiteks koolispordi lehel ma ei käi üldse, sest me ei osale koolispordi üritustel, sest sinna on vaja kogu aeg raha ja meie kooli pole raha ja siis me oleme loobunud sellest tegevusest. Minu arust kõige otsemini ikkagi inimeseni jõuab see info selle töömeili kaudu.
	Facebook'i vanematel õpetajatel pole. Instagrami, noored on ainult Instagramis ja nii edasi ja nii edasi, et ikkagi töömeilid ja siuksed, ametlikud asjad, kanalid on nagu kindla peale minek minu arust.
INT #9	No mina ei tea, praegu tuleb vist ainult ikkagi nagu võistluste kohta.
EKSLi vaatevinklist	
	On küll nagu see info ka kooli jõudnud, et Madis ise suhtles isiklikult [...], et ka koolis sees sisekommunikatsioon tegelikult ta paljuskki ei toimi, et kui sa mõtledki, et sa saadad siit organisatsioonist nagu mingisuguse kommunikatsiooni välja, kasvõi selle <i>disc golf</i> i kampaania kohta koolidesse, siis teine pool asjast on see, et kui palju see asi nagu kooli sees üldse levib, näiteks nende õpetajate vahel või kooli juhtkonna vahel.

	Meil on siuksed kavalad võtted, et kui me ikkagi näeme, mingi üritus või võistlus nagu läheneb ja me näeme, et sellest konkreetsest piirkonnast või maakonnast ei ole sinna mitte ükski kool registreerunud, siis Mattias või meie siin teine tubli spordiprojektijuht võtab telefoni, kirjutab meili otse selle piirkonna koolidesse, küsib, mis värk on, et miks teist keegi pole registreerunud. Nad ütlevad, nad pole sest kuulnud ega näinud midagi.
Muud leiud – atraktiivsuse komponent	
INT #3	Nii <i>indiacas</i> kui <i>disc golf</i> is on mõlematel puhkudel see tõmbenumber see mänguvahend. Ehk siis <i>indiacas</i> see imeilus pall on niisugune sulgedega ja kaunis ja teda on ikka lihtne mängida ja ta ei tee haiget. Ehk siis seda saavad ka tüdrukud mängida niimoodi, et sa ei pea kartma, et sa saad haiget. /.../ sest kui ma nende ketastega lähen, siis kõige populaarsemad on punased ja oranžid kettad. Ma tean, et mina vaatasin ka neid oranže ja kollaseid, kui [...] neid lennutas seal. Need rabavad kohe kõigepealt ära.

LISA 2. Näiteid kampaaniast “Kettagolf koolidesse”

1. Eesti Discgolfi Liidu kodulehe [kampaanialeht](#)
2. [Õppevideod](#)
3. Õpetajatele jagatud [mängud](#)
4. Esimese koolituse [video](#)
5. Koolitusel [osalenud õpetajatele saadetud kiri](#)
6. Koolitusel [mitteosalenud õpetajatele saadetud kiri](#)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Silja Madison,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Mittetraditsioonilise spordiala tutvustamine koolidele kampaania "Ketagolf koolidesse" näitel”, mille juhendaja on Marko Uibu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Silja Madison

23.05.2022